

LANDSCHAPSONTWIKKELINGSPLAN

Gemeente Mook en Middelaar en Gemeente Genneep

April 2009

DEEL B

Gemeente Mook en Middelaar

Advies

LANDSCHAPSONTWIKKELINGSPLAN

3 april 2009

Deel B

Colofon

Oisterwijk, 3 april 2009

Opgesteld door	BTL Advies B.V. Parklaan 1 5061 JV Oisterwijk Postbus 385 5060 AJ OISTERWIJK t 013 52 99 555 f 013 52 99 550 e advies@btl.nl	in samenwerking met:	Aequator De Drieslag 25 8251 JZ Dronten t 0321 388 810 f 0317 491 449 e aequator@aequator.nl
----------------	---	----------------------	---

Opdrachtgever	Gemeente Mook en Middelaar Gemeente Gennep
---------------	---

Projectnummer	228406
---------------	--------

Dit rapport is aangevuld met foto's uit de fotowedstrijd:

Voorpag.	Dhr. Gommans	Nierdal in de mist Eikenwal
Pag. 4	Mevr. de Lange	Solitaire boom in natuurgebied Tielebeek/Jansberg
Pag. 9	Dhr. Achterberg	Oude maasarm bij Heijen
Pag.51	Mevr. de Haan	Mookerheide
Pag.71	Mevr. Bertrams	

Inhoudsopgave

Colofon	
Inhoudsopgave	6
7. Uitvoeringsplan	9
7.1 Van visie naar uitvoering	11
7.2 Projecten	16
8. Financieringsplan	51
8.1 Financieringsmogelijkheden	53
8.2 Financieringsmogelijkheden per project	60
9. Communicatieplan	71
9.1 Interne communicatie	73
9.2 Externe communicatie	75

7. Uitvoeringsplan

7. Uitvoeringsplan

7.1 Van visie naar uitvoering

Het opstellen van een visie alleen is beslist geen garantie voor het bewaren en ontwikkelen van landschappelijke kwaliteiten. Daarvoor is een praktische vertaling van de visie naar projecten nodig. Deze vertaling vindt u in dit hoofdstuk.

Het Landschapsontwikkelingsplan zoals dat nu voor u ligt past binnen het beleid van beide gemeentes. Veel van de projecten zijn relatief kleinschalig en hebben een uitgesproken lokaal karakter.

Landschapscoördinator

Voordat met de uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan gestart wordt, dient de organisatie en communicatie goed geregeld te zijn. Ons voorstel is om hiervoor voor beide gemeentes gezamenlijk één landschapscoördinator aan te stellen.

De taken van de landschapscoördinator zijn vierledig:

- Organisatorisch; bijvoorbeeld de opstart en begeleiding van projecten vanuit het landschapsontwikkelingsplan, maar ook begeleidend bij de aanvraag van subsidies.
- Communicatief; centraal aanspreekpunt voor het landschap. Zowel binnen de gemeentelijke organisatie, richting andere (semi)overheidsinstellingen als voor burgers en betrokkenen.
- Controlerend; houdt de vinger aan de pols bij de uitvoering van projecten en signaleert kansen voor het landschap gekoppeld aan andere ontwikkelingen.
- Stimulerend; prikkelt anderen om invulling te geven aan de landschapsvisie uit het landschapsontwikkelingsplan.

SAMENGEVAT	- Landschapscoördinator
WAT	- Landschapscoördinator voor beide gemeentes - Duidelijk vastgesteld takenpakket - Jaarlijks budget voor invulling van de functie
WAAROM	- Verantwoordelijk voor de opstart en coördinatie van uitvoering landschapsonwikkelingsplan - Eén centraal aanspreekpunt voor alle initiatieven met betrekking tot het landschap in beide gemeentes - Coördineert en ondersteunt bij subsidieaanvragen voor projecten (zowel voor particulieren, bedrijven en instanties) - Geeft advies bij uitvoering van projecten - Verzamelt en stimuleert de ontwikkeling van nieuwe projecten - Opstellen jaarlijks uitvoeringsprogramma
WAAR	- Alle deelgebieden
WIE	- Gezamenlijk voor beide gemeentes
WANNEER	- Politieke beslissing; voorstel voor landschapscoördinator opnemen in de nieuwe organisatie structuur van de fusiegemeente. - Koppelen aan het vaststellen van het Landschapsonwikkelingsplan - Voorafgaand aan start van uitvoeringsprogramma
AANDACHTSPUNTEN	- Duidelijke taakomschrijving - Eén herkenbaar aanspreekpunt is van belang voor de bewoners en belanghebbenden - Samenwerking en afstemming met dorpsraden, bedrijven, instellingen en belangenorganisaties

Landschapsfonds

De realisatie van projecten in het landschap en het beheer van landschapselementen kost geld. Met dit landschapsontwikkelingsplan laten beide gemeenten zien dat ze serieus willen investeren in het mooie en unieke landschap in hun omgeving. Hoewel voor veel projecten subsidies bij andere instanties en overheden te verkrijgen zijn, is het belangrijk om als gemeente een eigen budget te reserveren voor het landschap. Onze aanbeveling is om hiervoor een landschapsfonds op te richten.

Een landschapsfonds bestaat in principe uit een bundeling van private en publieke middelen. De gelden in het fonds zijn bedoeld voor de aanleg of beheer van natuur, landschap of recreatie waarvoor geen rijksmiddelen beschikbaar zijn, of de beschikbare rijksmiddelen ontoereikend zijn. Het landschapsfonds heeft een bestuur waarin verschillende partijen vertegenwoordigd zijn zoals agrariërs, natuurbeschermers, bedrijven en gemeenten. Een landschapsfonds is dus meer dan een pot met geld. (bron: www.nederlandmooi.nl)

Het is aan de betrokken gemeenten en financiële instelling om de precieze spelregels van het landschapsfonds op te stellen.

Subsidies en stimuleringsplannen voor het landschap en het landelijk gebied zijn divers, veelzijdig, maar vaak uit uitgesproken veranderlijk van aard. Dit vereist dat een gemeente snel op opkomende kansen moet kunnen inspringen. Hoe ruim een subsidiemogelijkheid voor een project ten behoeve van het landschap ook is, de gemeente zal zelf altijd een deel van de kosten bij moeten dragen. Het is verstandig daarvoor een budget te reserveren. Dat budget kan gereserveerd worden in de vorm van een landschapsfonds waarvoor de betrokken gemeenten ieder jaar een bedrag beschikbaar stellen. Bijvoorbeeld wordt deze gemeentelijke bijdrage aangevuld met geld uit de regio (giften, sponsoring, vereveningsgelden uit ontwikkelingen etc.) Samen met de projectenlijst biedt het landschapsfonds de gemeenten de gelegenheid snel en efficiënt op subsidiekansen in te springen.

Behalve dat een landschapsfonds de slagvaardigheid van de gemeente vergroot om op kansen voor het landschap in te springen biedt de ontwikkeling van een dergelijk fonds nog een kans. De ervaring leert dat subsidie voor aanleg van landschapselementen eenvoudiger te verkrijgen is dan subsidies voor beheer en onderhoud van diezelfde landschapselementen over langere termijn. Het is verstandig om als gemeente voor dit beheer en onderhoud een eigen budget te realiseren. Ook hiervoor is het oprichten van een gemeentelijk landschapsfonds een optie. De gemeenten kunnen met behulp van dit fonds een goede beloning voor beheer en onderhoudswerkzaamheden aan landschapselementen op een laagdrempelige manier en voor een langere tijd garanderen. Een gegarandeerde duurzame financieringsbron voor het landschap staat hierbij centraal.

Waar wordt het landschapsfonds mee gevuld? Voor een stevig en rendabel fonds is een structurele financiële basis nodig. Een succesvol landschapsfonds kan niet alleen afhankelijk zijn van incidentele en spontane giften. Een structureel bedrag dat door beide gemeenten beschikbaar wordt gesteld aan het landschapsfonds vormt een solide basis. De samenstelling van de middelen in het fonds bestaan uit vier segmenten:

- Gemeentelijk budget (vast jaarlijks bedrag uit gemeentelijk budget).
- Compensatiegelden (bijvoorbeeld compensatie voor kapvergunning, bouwprojecten, fijnstof of CO2 uitstoot).
- Giften (vanuit sponsoring door bedrijven of instellingen, particulieren, schenkingen gerelateerd aan acties van bijvoorbeeld scholen, sportverenigingen of lokale organisaties).
- Subsidies vanuit andere overheidsinstellingen.

Overlap van projecten

Enkele projecten hebben een overlap met lopende projecten buiten dit Landschapsontwikkelingsplan. Voor de gemeente Gennep vertonen veel projecten overeenkomsten met uitwerkingen in het Integrale project Lob van Gennep. Voor de gemeente Mook en Middelaar vertonen verschillende projecten overlap met de gebiedsvisies Mookerplas en Lierdal. Voor de realisatie van deze projecten kan meeliften met de grotere projecten een voordeel zijn, maar het houdt ook een risico in. Mochten deze grotere projecten buiten het Landschapsontwikkelingsplan onverhoopt vertraging oplopen dan mag dat de uitvoering van de projecten uit het Landschapsontwikkelingsplan niet hinderen. Juist de kleinschalige projecten, waar direct met alle betrokkenen overeenstemming over bereikt is, kunnen relatief snel worden uitgevoerd. Hierbij kan gedacht worden aan erfbeplanting en kleine landschapselementen, groene dorpsranden en de kleinere ecologische verbindingen.

De gemeente Mook en Middelaar en de gemeente Gennep onderzoeken de mogelijkheden om samen te gaan. Met de uitvoering van gezamenlijke projecten kan een voorschot genomen worden op een eventuele herindeling. Om die reden is bij ieder project aangegeven of het een gezamenlijke opgave voor beide gemeentes betreft of niet. Door de gezamenlijke projecten in de planning naar voor te halen, kunnen extra publiciteit en wellicht ook ondersteunende middelen worden gegenereerd.

7.2 Projecten

Om de realisatie van het Landschapsontwikkelingsplan te concretiseren zijn 16 projecten geformuleerd. Ieder project wordt toegelicht aan de hand van een tabel en bijbehorende visualisaties. Hierbij gaat het om sfeerbeelden, maar ook om schetsen met inrichtingssuggesties. De projectomschrijvingen in dit hoofdstuk dienen als startpunt voor het uitvoeringstraject. Voor veel projecten is het verstandig een uitvoeringsplan op te stellen. Voor sommige omvangrijke projecten is het opstellen van een gebiedsvisie een goede vervolgstap.

In de tabel staat per project aangegeven:

- Project; titel van het project
- Wat; inhoud van de ingreep (op landschappelijk, ecologisch of recreatief niveau, inclusief de natuurdoeltypen zoals aangegeven door de provincie Limburg).
- Waarom; omschrijft het doel is van de ingreep.
- Waar; geeft de locatie van de ingreep aan.
- Wie; de betrokken partijen.
- Wanneer; een globale aanduiding omtrent de planning van het project.
- Aandachtspunten; specifieke aandachtspunten voor het project.

Uitgebreide informatie over financieringsmogelijkheden en subsidies is terug te vinden in hoofdstuk 8.

Na de opzet van een landschapsfonds en de installatie van een landschapscoördinator is het zaak om snel aan de slag te gaan. Hoe meer zichtbare resultaten worden geboekt, des te groter het positieve effect voor het landschap. Goede en geslaagde voorbeelden maken mensen enthousiast en bereid om in het landschap te investeren. Door juist te beginnen met de gezamenlijke projecten, maken de gemeenten duidelijk dat zij gezamenlijk deze klus oppakken en hierin geen concurrenten maar bondgenoten zijn. Vier projecten lenen zich bij uitstek voor een snelle start:

- Stimuleren, herstel en aanleg kleine landschapselementen en erfbeplanting.
- Herstel en ontwikkeling van de maasheggen.
- Duurzame laanbeplanting.
- Recreatieve routes.

Deze vier projecten zijn laagdrempelig en met relatief kleine ingrepen in het landschap te realiseren. De vier projecten zijn minder specifiek aan een plaats gebonden en hebben een grote publieke waarde en een hoge zichtbaarheid. Deze vier projecten kunnen in het eerste jaar als promotieproject voor het uitvoeringsprogramma van het landschapsontwikkelingsplan dienen.

Het vijfde project

- Markante overgang Milsbeek met ecologische verbinding.

Dit project is eveneens een project dat door beide gemeenten gezamenlijk wordt uitgevoerd. Het project heeft een meer complex karakter en vereist meer afstemming tussen de verschillende betrokken partijen. Met dit project kan in het eerste jaar al wel worden gestart, waarna het in enkele

jaren kan worden gerealiseerd.

Vervolgens de projecten die beide gemeentes ieder voor zich gaan ontwikkelen. Het tijdspad van deze projecten is vaak afhankelijk van andere projecten, bijvoorbeeld dorpsuitbreidingen:

- Groene dorpsranden.
- Ecologisch raamwerk voor de Bisselt en de Erfse Bosweg.
- Beleefbare rivierduinen.

Daarna de projecten gekoppeld aan een specifieke locatie, die een opgave vormen voor een gemeente afzonderlijk.

Gennep:

- Ecologische verbinding Ven-Zelderheide.
- Kleefsebeek.
- Markering oude rivierbedding.
- Mozaïekzone.
- Markante overgang stuwwal – kwelzone.
- Markante overgang Maasduinen.

Mook en Middelaar:

- Markante overgang Lierdal.
- Markante overgang Mookerplas.

Op de volgende pagina's staan de visualisaties en de tabel voor ieder project. In totaal zijn in dit uitvoeringsprogramma 16 projecten opgenomen. Maar deze projectenlijst is nog niet volledig. Ideeën vanuit de streek leiden hopelijk tot nieuwe projecten en initiatieven.

Slootranden (bron: www.flickr.com)

Erf met beukenhaag

Knotbomen (bron: www.flickr.com)

Poel

Erf met houtwallen

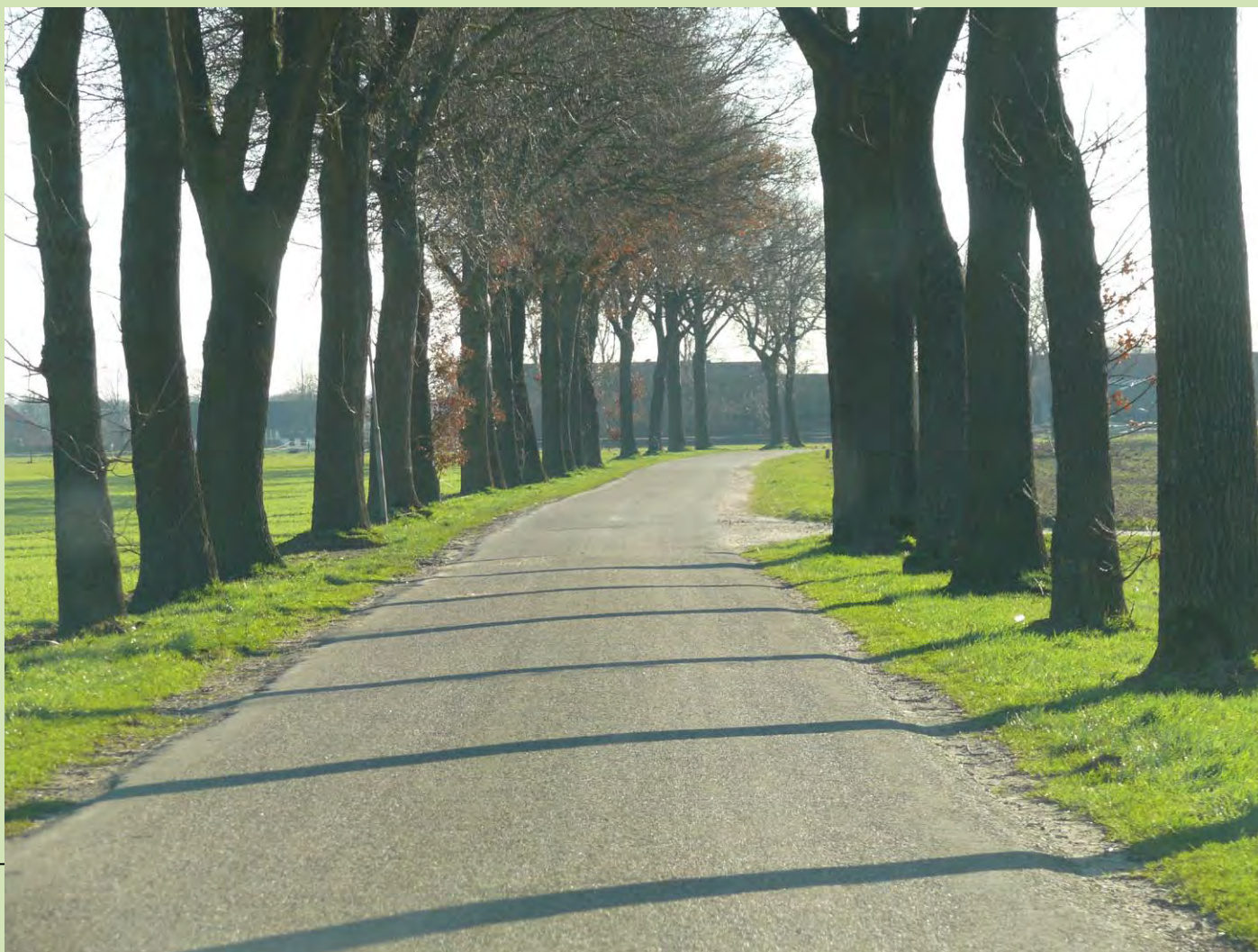
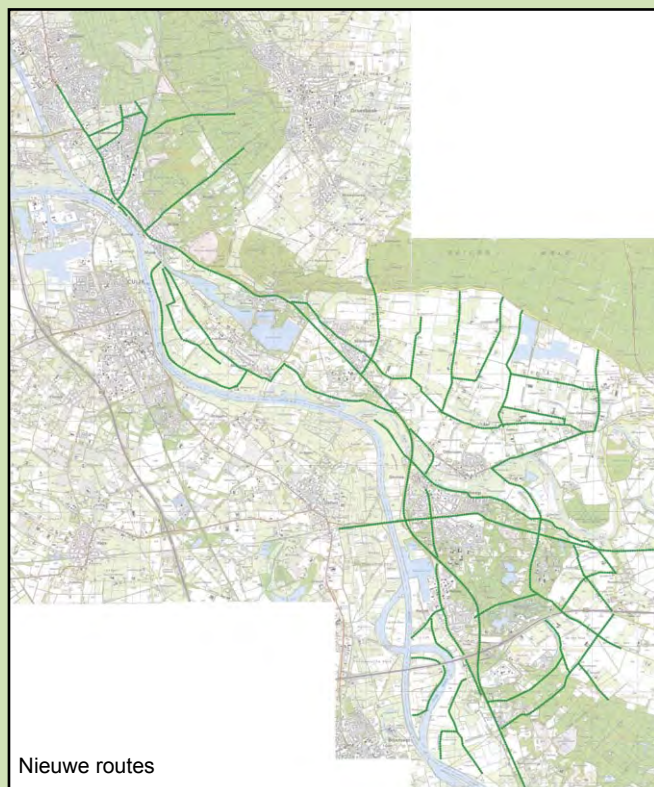
Akkerrand

PROJECT	- Stimuleren herstel en aanleg kleine landschapselementen en erfbeplanting
WAT	- Stimulering herstel, aanleg en beheer van waardevolle wegbermen, slootkanten, kruidenrijke perceelranden/akkerranden, houtwallen, singels, hagen, knotbomen, poelen, bosjes.
LANDSCHAP:	- Landschapselementen als integraal onderdeel van de verschillende deelgebieden. - In gebieden met een opgave voor openheid (bijvoorbeeld de open velden overgangszone en het Niersdal) kiezen voor landschapselementen die passen bij de kenmerkende openheid bijv. poelen, slootkanten en kruidenrijke perceelranden. In plaats van gesloten rijen bomen of struweel worden individuele bomen of kleine groepjes als accentbeplanting in de meer open ruimtes toegepast. - Realisatie van landschapselementen aangrijpen om rasteringen, omheiningen en andere ongewenste elementen die niet passen in het landschap te verwijderen.
ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Ecologisch waardevolle houtwallen en singels (B6.1*). - Graften (B6.2*). - Ecologisch waardevolle watergangen en poelen (B6.4*). - Ecologisch waardevolle bermen en greppels langs wegen (B6.5*). - Ecologisch waardevolle perceelsranden (B6.6*). - Ecologisch waardevolle hagen en knotbomen (B6.7*).
RECREATIE:	- Landschapselementen begeleiding van recreatieve routes.
WAAROM	- Verrijking van de natuurwaarden van het cultuurlandschap. - Leefgebied voor kleine zoogdieren, struweelvogels, amfibieën, reptielen en insecten. - Fijnmazig netwerk van landschapselementen ondersteunt de migratiemogelijkheden van diverse diersoorten. - Landschapselementen zorgen voor een kwalitatief mooier landschap dat meer gelegenheid biedt voor recreatie.
WAAR	- In alle deelgebieden. - Stuwwal: elementen passend in bosrijk en natuurlijk karakter. - Overgangszone: elementen met een cultuurlijk karakter passend in een divers en afwisselend landschap. - Ontginningsgebied: lanen en erfbeplanting als opgaande elementen in overwegend open landschap. Bijzondere aandacht voor de relatie met openheid. - Rivierduinen: elementen passend in bosrijk en natuurlijk landschap afgewisseld met kleinschalige cultuurlijke elementen. - Maasdal: landschapselementen gerelateerd aan de rivier zoals heggen en knotbomen. - Niersdal: landschapselementen gekoppeld aan het kleinschalige rivierdal zoals knotbomen, poelen, struweel- en perceelranden. Bijzondere aandacht voor de relatie met openheid.
WIE	- Reconstructie Maasduinen. - DLG. - Stichting Dorpsraad Ven-Zelderheide. - IKL (PMJP). - LLTB. - Bewoners en eigenaren. - Gezamenlijk voor beide gemeentes.
WANNEER	- Kan op korte termijn. - Continu proces. - Grote zichtbaarheid voor de (individuele) burger.
AANDACHTSPUNTEN	- Laagdrempelig karakter is van belang voor het succes van dit project. - 1 aanspreekpunt bij gemeente; zie landschapscoördinator. - Voor de deelgebieden die binnen het plangebied van het Integraal project Lob van Gennep vallen, is dit initiatief hierin al opgenomen.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeelden Natuur en Water in Limburg

(bron:www.flickr.com)

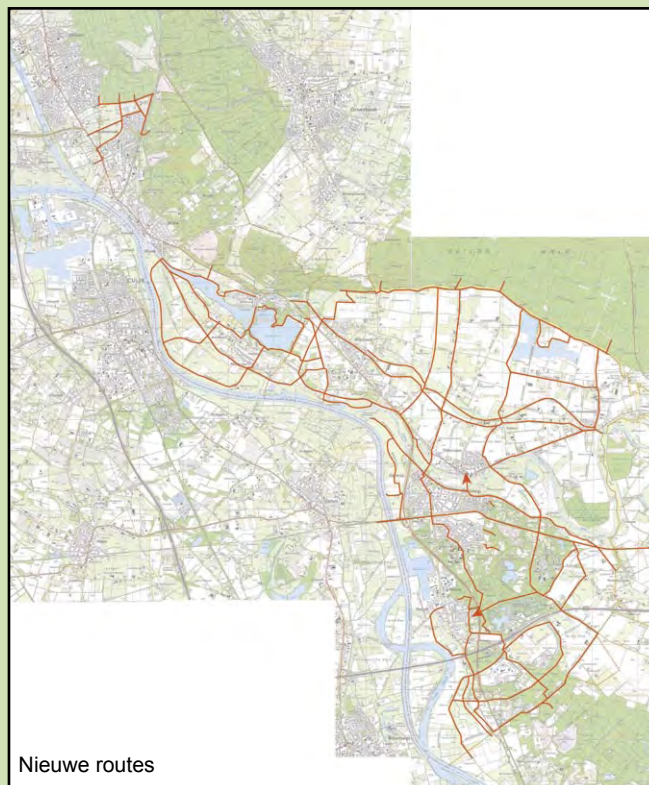

PROJECT	- Duurzame laanbeplanting
WAT	- Nieuwe laanbeplanting ontwikkelen en bestaande waardevolle laanbeplanting behouden en beschermen.
LANDSCHAP:	- Laanbeplanting als karakteristiek onderdeel van het landschap. - Bomenrijen bij voorkeur aan beide zijden van de weg. - Soorten van de eerste grootte passend bij het landschap. - Beuk, es en linde, incidenteel wilg, berk en els. - Eik terughoudend toepassen i.v.m. eiken processierups). - Aanplant en beheer gericht op duurzame toekomst. - Knotbomen als bijzonder landschappelijk accent voornamelijk in Maasdal, Niersdal.
ECOLOGIE/ NATUURDOELTYPEN:	- Ecologisch waardevolle knotbomen (B6.7*).
WAAROM	- Ter oriëntatie en begeleiding van markante historische, landschappelijke en infrastructurele lijnen in het landschap. - Schuil- en nestgelegenheid voor diverse vogels. - Als geleidend element voor vleermuizen. - Bomenrijen van inheemse soorten hebben grotere soortenrijkdom dan exoten. - Beschutting, geleiding en markering van routes.
WAAR	- Alle deelgebieden. - Stuwwal: oude wegen richting Groesbeek - oriëntatie in het bos. - Overgangszone: laanbeplanting aan de N271 als belangrijk landschapselement; Lierdal met laanbeplanting als onderdeel van groen raamwerk; laanbeplanting langs dijk. - Ontginningsgebied: beide zijden langs ontginningswegen(waar nog niet aanwezig). - Rivierduinen: doorgaande wegen in bos herkenbaar maken door continuïteit in laanbeplanting. - Maasdal: geleidelijk verdwijnen van bakenbomen langs de Maas, rijen nieuwe bomen markeren de loop van de rivier op afstand. - Niersdal: markeren oude route door het Niersdal; gecombineerd met route vanaf Duitsland tot aan monding van de Niers.
WIE	- DLG. - LLTB. - RWS. - SBB. - Gezamenlijk voor beide gemeentes.
WANNEER	- Kan op korte termijn. - Continu proces.
AANDACHTSPUNTEN	- Eiken processierups. - Integraal project Lob van Gennep voor een deel van het plangebied. - Het beheer van de laanbeplanting valt onder het reguliere gemeentelijke budget.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeeld en Natuur en Water in Limburg

Wandelen (bron:www.flickr.com)

Nieuwe routes

Fietsen (bron:www.flickr.com)

Gennep vanaf het Pieterpad (bron:www.flickr.com)

Struinpad

Struinen (bron:www.flickr.com)

Struinen langs schouwpaden (bron:www.flickr.com)

PROJECT	- Recreatieve routes
WAT	- Koppeling van bestaande routes (betere ontsluiting op basis van huidig netwerk). - Ommetjes rond de diverse kernen met een kleinschalig en duidelijk lokaal karakter. - Themaroutes (Maasheggenroute, Rivierduinroute, Geo-route, oorlogspad, cultuurhistorische routes) met herkenbare elementen die terugkomen langs de gehele themaroute (specifiek profiel, bijzondere aanduiding van de route etc).
WAAROM	- Beleefbaarheid van het landschap vergroten. - Waardering van het landschap bevorderen. - Vergroten van de toegankelijkheid biedt mogelijkheden voor spreiding van recreatieve druk.
WAAR	- In alle deelgebieden. - Stuwwal: langs de voet van de stuwwal richting Reichswald. - Overgangszone: verbeteren recreatieve routes vanaf N271; rondje Mookerplas volledig maken; dijk bij Middelaar toegankelijk voor fietsers en aansluiten bij fietsroute; ommetjes vanuit Middelaar in het Maasheggenlandschap. - Ontginningsgebied: recreatieve fietsroutes koppelen aan oude ontginningswegen; extensieve wandelroutes door beekdalen, ook Pieterpad route. - Rivierduinen: doorgaande recreatieve routes door duingebied richting Bergen; Duits Lijntje als recreatieve route ontwikkelen. - Maasdal: (struin) routes door Maasheggenlandschap en langs natuurvriendelijke oevers. - Niersdal: (struin)route door Niersdal aansluitend op nieuwe brug.
WIE	- DLG. - Vereniging Bos en Kuil. - Mooi middelaar. - De Panhovense Hei. - Het Hoefijzer Heijen. - Milsbeek Vooruit. - Stamelberg. - Stichting Dorpsraad Ven-Zelderheide. - IKL. - LLTB. - IVN Maas en Niers. - Vereniging Natuurmonumenten. - Staatsbosbeheer. - Dorpsraad Middelaar en Heijen. - Gezamenlijk voor beide gemeentes. - Bewoners en grondeigenaren.
WANNEER	- Kan op korte termijn. - Verspreid over langere periode, koppelen aan lokale initiatieven.
AANDACHTSPUNTEN	- Fietsroutes niet over dijk of kade, alleen mogelijk als alle betrokken partijen hierin willen investeren (en met toestemming van de aanwonenden). - Koppeling met andere projecten zoals: Markering oude rivierbedding; Ecologische verbinding Ven-Zelderheide; de 5 markante overgangen; Mozaïekzone; maasheggen en de groene dorpsranden.

Pad langs maasheggen

Maasheg

Vervlechten agrarische functie met maasheggen

Detail maasheg

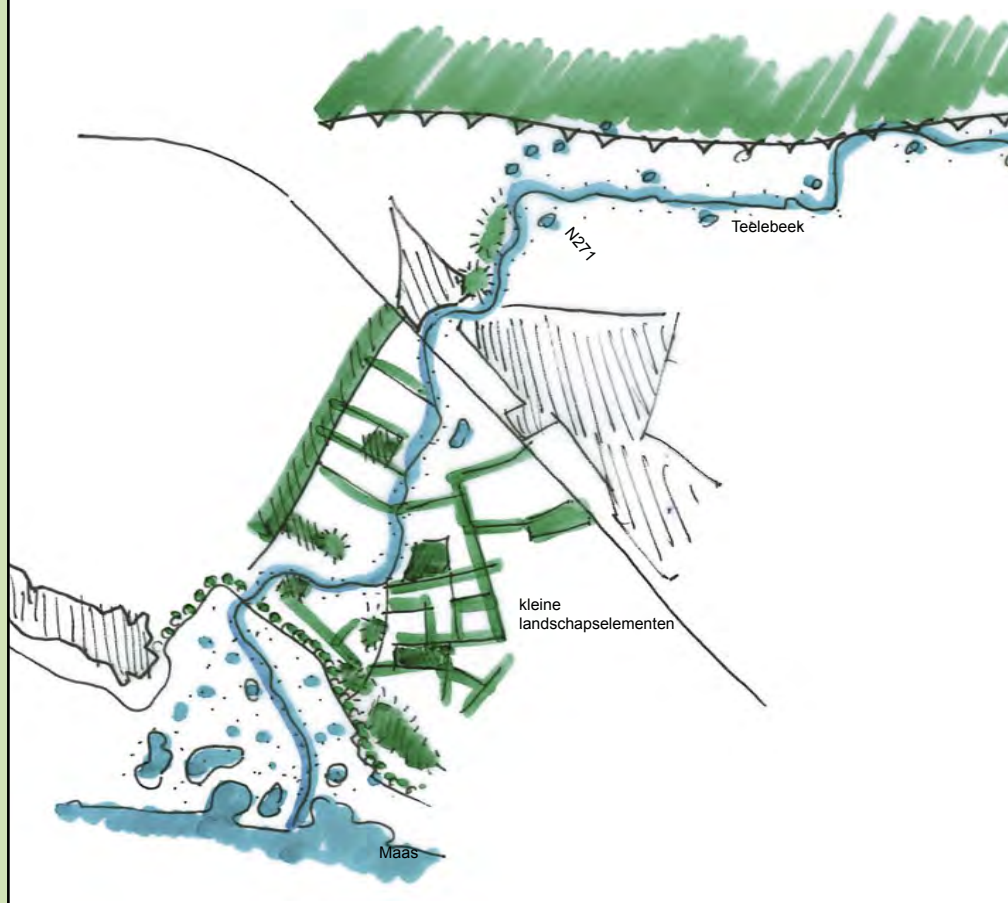

Maasheggen en maas

PROJECT	- Herstel en ontwikkeling van maasheggen
WAT	- Maasheggen als beeldbepalend landschapselement voor vrijwel het gehele Maasdal. - Duurzaam behoud en ontwikkeling van maasheggen in een agrarisch landschap.
LANDSCHAP:	- Herstel en ontwikkeling van heggen in het Maasdal. - Vorm sluit aan bij de vorm beschreven in het SANL-pakket struweelhaag of Maasheg. - Vorm en locatie heggen afstemmen op eisen voor een goed doorstroombare rivier van Rijkswaterstaat (bijvoorbeeld heggen hoofdzakelijk in de stroomrichting). - Maasheggen in balans met agrarisch gebruik: kavelgrootte afstemmen op modern agrarisch bedrijf.
ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Ecologisch waardevolle hagen(B 6.7*). - Ecologische waarde van hagen neemt toe naarmate ze kunnen uitgroeien tot struweelhagen.
RECREATIE:	- Fietsen over bestaande wegen door het aantrekkelijke Maasheggenlandschap. - Struin of wandelpaden direct langs diverse heggen, tussen de heggen door. <u>Aandacht voor verschillende vormen of typen heggen.</u>
WAAROM	- Bescherming en behoud van een cultuurhistorisch waardevol landschapselement. - Heggen als ecologisch waardevol netwerk in een aantrekkelijk agrarisch landschap. - Heggenlandschap heeft grote waarde als een recreatief aantrekkelijk landschap.
WAAR	- Maasdal (met uitzondering van de omgeving rond het Gennepershuis).
WIE	- Reconstructie Maasduinen. - Provincie Limburg. - Rijkswaterstaat. - IKL. - LLTB. - Staatsbosbeheer. - stichting Agrarisch Perspectief Maasduinen. - Gezamenlijk voor beide gemeentes. - <u>Bewoners en grondeigenaren.</u>
ACTIE GEMEENTE	- Opstellen maasheggen herstelplan (inrichting en beheer). - In samenwerking met stichting Agrarisch Perspectief Maasduinen, Provincie Limburg, LLTB, Rijkswaterstaat
WANNEER	- Kan op korte termijn. - Goede afstemming met RWS en provincie Limburg noodzakelijk.
AANDACHTSPUNTEN	- Solide subsidies voor beheer over lange tijd(maasheggen pakket als onderdeel van de Stimuleringsplannen voor Natuur, Bos en Landschap; SANL-pakketten). - Goede regeling voor de afvoer van snoeiafval. - Combineren met recreatieve routes. - Kan ook als aanzet dienen voor structuurverbetering voor de landbouw. - Geen kavelverkleinend effect. - stichting Agrarisch Perspectief Maasduinen is bezig met de ontwikkeling van een strategische visie met een inventarisatie van de bestaande maasheggen en de mogelijke herstelacties. Daarnaast wordt een 'Maasheggenpakket' ontwikkeld waarin onderhoud en herstel geregeld wordt. ('maasheggen, de schop in de grond').

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeelden Natuur en Water in Limburg

Milsbeek

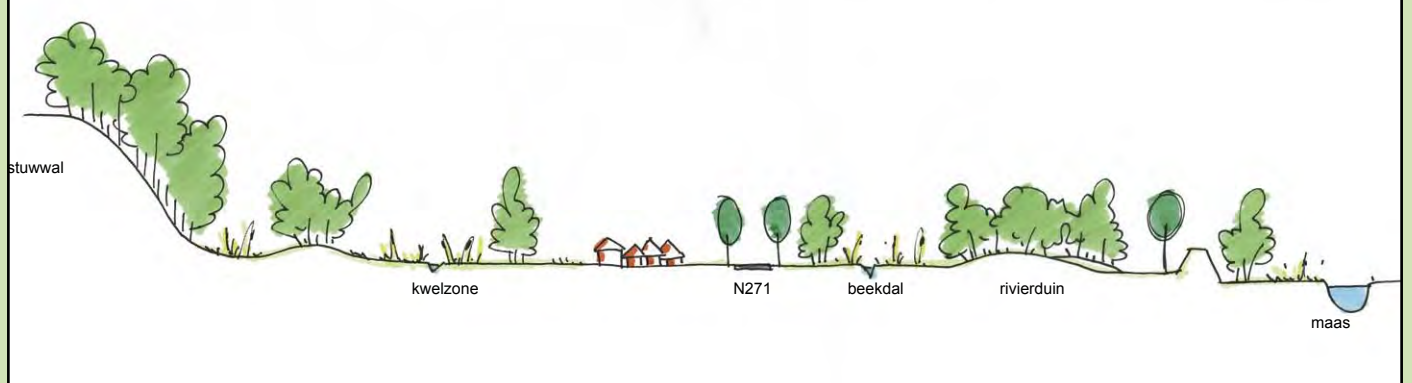

Onverharde wandelpaden (www.flickr.com)

Bloemrijke berm

Principedoorsnede Milsbeek

Bomenrijen

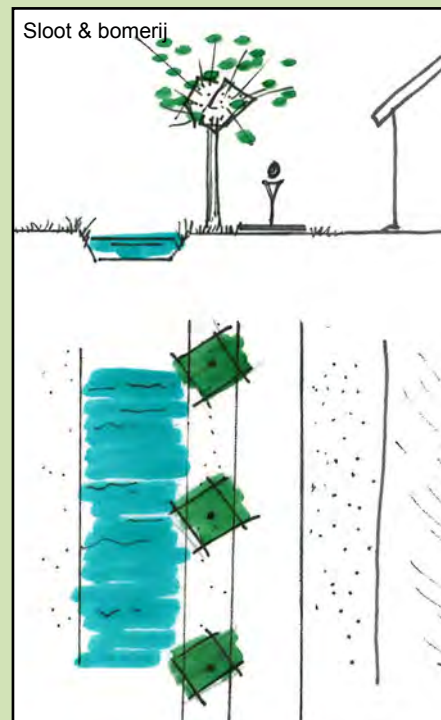
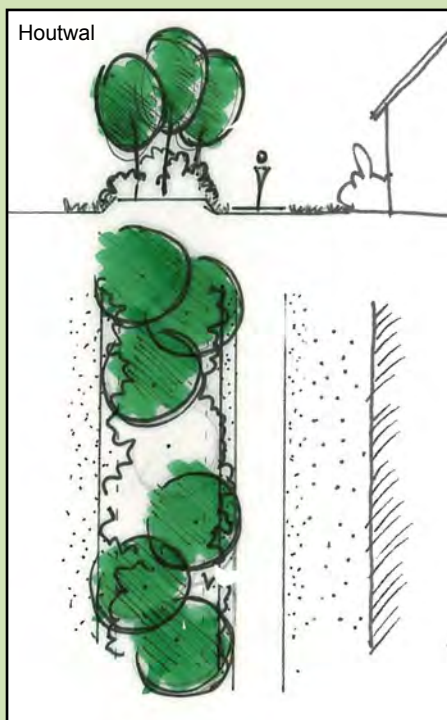
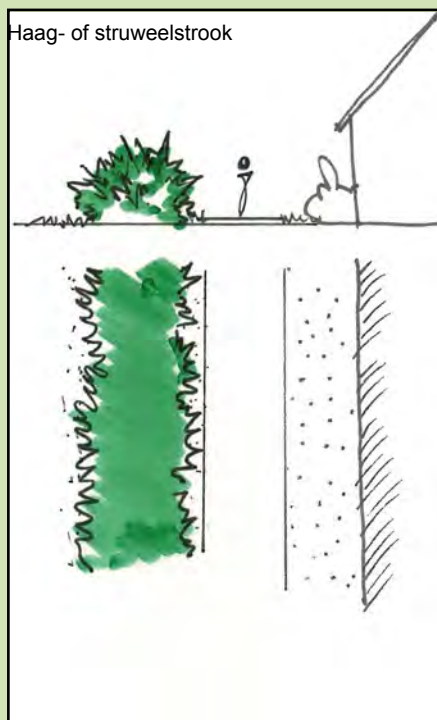
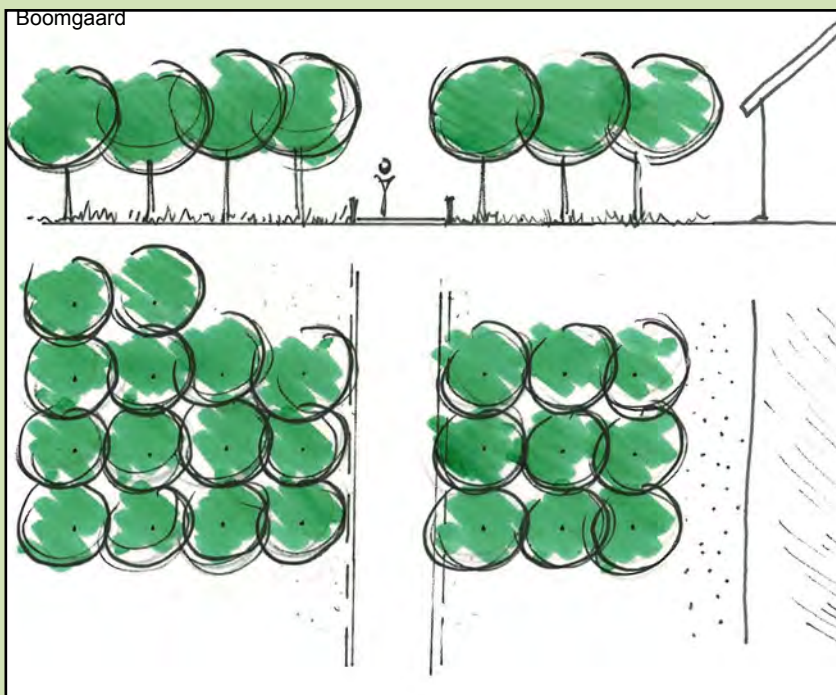
Omgeving de Drepen, Milsbeek (bron: Dirk Hensen)

PROJECT	- Markante overgang Milsbeek met ecologische verbinding
WAT LANDSCHAP: ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN: RECREATIE:	- Markante landschappelijke overgang met bijzondere aardkundige waarden die worden behouden, ontwikkeld en beter beleefbaar gemaakt. - Voorbeeld van unieke waarde van de streek. - Gebiedsvisie opstellen waarin inrichtingsplan voor het gebied gecombineerd wordt met het beekherstelplan voor de Tielebeek. - Kleinschalig en afwisselend landschap met veel microreliëf, overblijfselen van rivierduintjes en doorsneden door een beekdal. - Kleinschalig cultuurlandschap versterken in relatie tot de ecologische ontwikkeling van de Tielebeek. - Behoud en ontwikkeling van afwisseling tussen graslanden, akkers, houtwallen en bosjes op rivierduinen. - Ecologisch waardevolle laaglandbeek benedenloop in halfopen landschap met een meanderend verloop (LRI*). - Kleine landschapselementen zoals houtwallen en singels, ecologisch waardevolle perceelranden, bermen, dijken, hagen en knotbomen. - Beboste rivierduinrelicten met dassenburcht. - Barrière N271 opheffen met fauna passage. - Recreatieve struinroute over schouwpad langs de Tielebeek. - Ommetjes vanuit Milsbeek en Middelaar. - Rondje Mookerplas.
WAAROM	- Ontwikkeling van deze overgang versterkt de identiteit van de regio. - Bescherming rivierduintjes. - Ecologische verbinding tussen stuwwal en Maasdal t.b.v. das, struweel vogels, amfibieën.
WAAR	- Deelgebied Overgangszone. - Tussen Mookerplas en Milsbeek.
WIE	- Waterschap Peel en Maasvallei. - Mooi middelaar. - Milsbeek Vooruit. - LLTB. - Vereniging Natuurmonumenten. - Gezamenlijk voor beide gemeentes. - Bewoners en grondeigenaren. - RVG.
WANNEER	- Start kan op korte termijn, gezamenlijke opgave voor beide gemeenten. - Langere looptijd. - Afstemmen met het waterschap.
AANDACHTSPUNTEN	- Aanleiding voor structuurverbetering landbouw. - Wandelroute in beekdal alleen in combinatie met schouwpad. - Aanleg overstort bij het Rozenbroek (bij de Hel en het Vagevuur). De overstort wordt ingericht als groene berging en loopt over in Tielebeek.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeeld en Natuur en Water in Limburg

Boomgaard (bron: www.flickr.com)

Struweel langs pad

Knotwilgen en dorpsrand (bron: www.flickr.com)

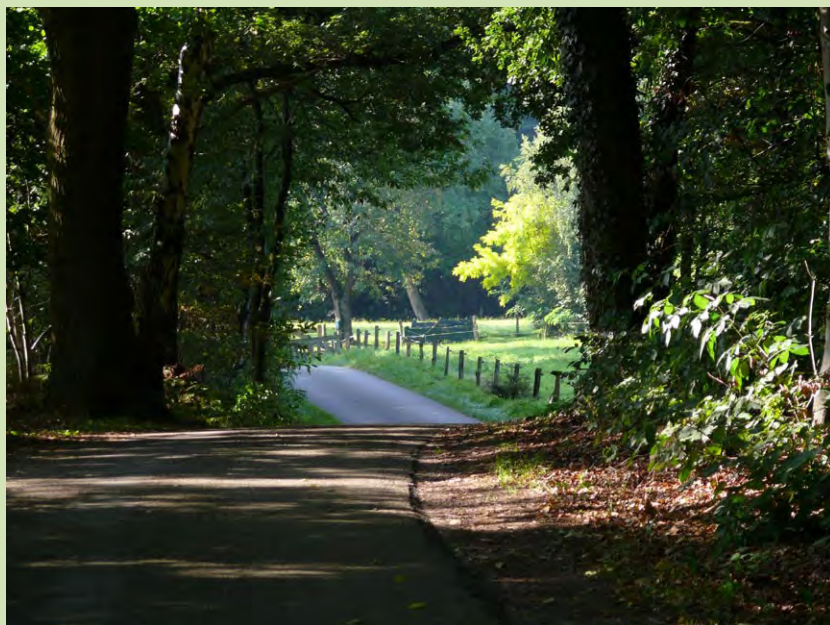
Ommetje door groene dorpsrand (bron: www.flickr.com)

PROJECT	- Groene dorpsranden
WAT	- Ontwikkelen van kleinschalige groene randen op de overgang tussen dorp en landschap. - Opstellen uitwerkingsplan per kern.
LANDSCHAP:	- Landschap en dorp beter met elkaar verbinden. - Zowel visueel middels landschapselementen als functioneel middels ommetjes. - Landschappelijke inpassing van eventuele dorpsuitbreidingen (woningen of bedrijven). - Groene rand kan bestaan uit houtwal, singel, haag of struweel strook, sloot met (knot)bomen, boomgaard. - Bij brede randen is eventueel bebouwing in de rand mogelijk, mits dit in goede verhouding met dorp en landschap - De keuze van de elementen wordt bepaald door de beschikbare ruimte, de gewenste mate van afscherming (maskeren of juist uitzicht behouden of omkaderen) en de gewenste uitstraling. - In overleg met bewoners de rand voorzien van een pad.
ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Ecologisch waardevolle houtwallen en singels (B6.1*) - Graften (B6.2*). - Ecologisch waardevolle watergangen en poelen (B6.4*). - Ecologisch waardevolle bermen en greppels langs wegen (B6.5*). - Ecologisch waardevolle perceelsranden (B6.6*). - Ecologisch waardevolle hagen en knotbomen (B6.7*). - Ecologisch waardevolle boomgaarden (B 6.9*).
RECREATIE:	- Landschap beleefbaar vanaf de dorpsrand door ommetje. - Uitgesproken kleinschalig en lokaal karakter.
WAAROM	- Bevorderen landschappelijke inpassing. - Afronding van de kern. - Fraaie overgang tussen landschap en dorp. - Landschap beter beleefbaar vanuit het dorp. - Betrokkenheid bewoners bij landschap vergroten.
WAAR	- Gekoppeld aan dorpen met name in ontginningsgebied en overgangszone. - Mook. - Middelaar. - Ottersum. - Ven-Zelderheide. - Bedrijventerrein de Brem.
WIE	- Reconstructie Maasduinen. - DLG. - Dorpsraden van Mook, Molenhoek, Middelaar, Milsbeek, Ottersum, Venzelderheide en Heijen. - Mooi middelaar. - Milsbeek Vooruit. - IKL (PMJP). - Gemeente Gennep. - Gemeente Mook en Middelaar. - Bewoners.
WANNEER	- Kan op korte termijn. - Koppelen aan eventuele nieuwbouw- of herinrichtingsprojecten.
AANDACHTSPUNTEN	- Koppelen aan IKL project Ven-Zelderheide. - Samen ontwikkelen met ommetjes. - Dorpsontwikkelingsplan Ven-Zelderheide. - Dorpsontwikkelingsplan Heijen. - Integraal project Lob van Gennep. - Dorpsontwikkelingsplan Middelaar, gebiedsvisie Mookerplas.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeelden Natuur en Water in Limburg

Akkers in bos

Halfopen bos op stuwwal

Recreatieve paden

Wonen in bossfeer

Landschappelijke erfafscheidingen

PROJECT	- Ecologisch raamwerk voor de Bisselt en bungalowpark de Erfse bosweg
WAT LANDSCHAP: ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Ontwikkelen van een ecologisch en landschappelijk raamwerk. - Gebiedsvisie de Bisselt (in ontwikkeling). - Gebiedsvisie bungalowpark de Erfse bosweg. - Groen raamwerk als verbinding tussen Maasdal en Maasduinen (Erfse bosweg) en tussen de Gelderse en Limburgse EHS (Bisselt). - Groen raamwerk als structurerend en ordenend element voor beide terreinen. - Inrichting raamwerk sluit aan bij de gewenste doeltypen vanuit de EHS. - Inrichting raamwerk bestaat uit bospercelen, houtwallen, singels of struweel stroken als verbindend element gecombineerd met graslanden en kruidenrijke akkers. - Afwisselend bos met Berken-zomereikenbos (A1.5*). - Bremstruweel (A2.2*). - Droge heide (A3.1*). - Droog kruidenrijk grasland (B3*). - Kruidenrijke akker zand (B4.2*).
WAAROM	- Bevorderen van ecologische verbinden tussen bestaande bos en natuurgebieden. - Stevig landschappelijk kader verbetert de ruimtelijke structuur van beide bebouwingsenclaves. - Verbeteren landschappelijke inpassing van beide gebieden.
WAAR	- Stuwwal en rivierduinen. - Bisselt. - Bungalowpark de Erfse bosweg.
WIE	- Provincie Limburg. - Vereniging Natuurmonumenten. - Gemeente Gennep. - Gemeente Mook en Middelaar. - Bewoners, gebruikers en eigenaren.
WANNEER	- Kan op korte termijn. - Koppelen aan structuurvisie, of aanpassing van bestemmingsplan voor beide gebieden.
AANDACHTSPUNTEN	- Voor beide gebieden geldt dat de gronden en gebouwen particulier eigendom zijn. - Ontwikkeling van een ecologisch raamwerk moet zorgvuldig met de betrokkenen worden afgestemd.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeeld en Natuur en Water in Limburg

Beboste rand rivierduinen

Verstuiving op rivierduin (bron: www.flickr.com)

Beboste verhoging in het landschap (bron: www.dodenakkers.nl)

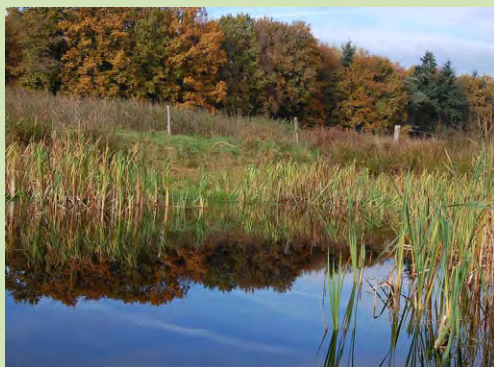
Grafheuvels herkenbaar maken

Verschraling

PROJECT	- Beleefbare rivierduinen
WAT	- Zichtbaarheid van de rivierduinen in het landschap vergroten. - Kleine individuele duinen en duinrelicten als beboste bakens in het landschap. - Grotere duingebieden met besloten, beboste rand en meer open kerngebied; ruimte voor verstuing en vershraling. - Streven naar één aaneengesloten, samenhangend natuurgebied.
LANDSCHAP:	- Bestaande bospercelen op kleine, individuele rivierduinen via duurzaam beheer veilig stellen voor de toekomst. - Onbeboste kleine, individuele rivierduinen opnieuw bebossen. - Behoud en ontwikkeling van een gesloten beboste rand rond de grotere duingebieden. - Afwisseling en variatie in kernduingebieden behouden en ontwikkelen: □ Meer open plekken in kernduingebieden. □ Afwisseling tussen bospercelen, akkers en open schrale percelen ontwikkelen.
ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Berken zomereikenbos (A 1.5*). - Bremstruweel (A 2.2*). - Droge heide (A 3.1*). - Droog kruidenrijk grasland (B3*). - Kruidenrijke akkers zand (B 4.2*).
WAAROM	- Versterken van de identiteit van het landschap. - Het begrip en de waardering voor de rivierduinen vergroten zodat ze beter worden beschermd. - Eén samenhangend natuurgebied dat aansluit bij het Nationaal park de Maasduinen in Bergen. - Losse rivierduinen in het agrarische landschap (groot en klein) dienen als “stepping stone” voor diverse soorten o.a. de das.
WAAR	- Rivierduinen (2 grote gebieden met randzone en kerngebied). - Overgangszone (duinen rond de Mookerplas). - Ontginningsgebied (Zeldersche Driessen).
WIE	- IKL (PMJP). - LLTB. - Vereniging Natuurmonumenten. - Staatsbosbeheer. - Gemeente Gennep. - Gemeente Mook en Middelaar. - Gemeente Bergen. - Bewoners en grondeigenaren.
WANNEER	- Op langere termijn. - Verspreid over langere periode, koppelen aan lokale initiatieven. - Project van de lange adem om meerdere vlakken (financieel, ecologisch en organisatorisch).
AANDACHTSPUNTEN	- Behoud akkerland binnen bebost gebied. - Combinatie van landbouw en natuur als ecologische versterking. - Koppeling met het Herstelplan heide Mook-Venlo.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeeld en Natuur en Water in Limburg

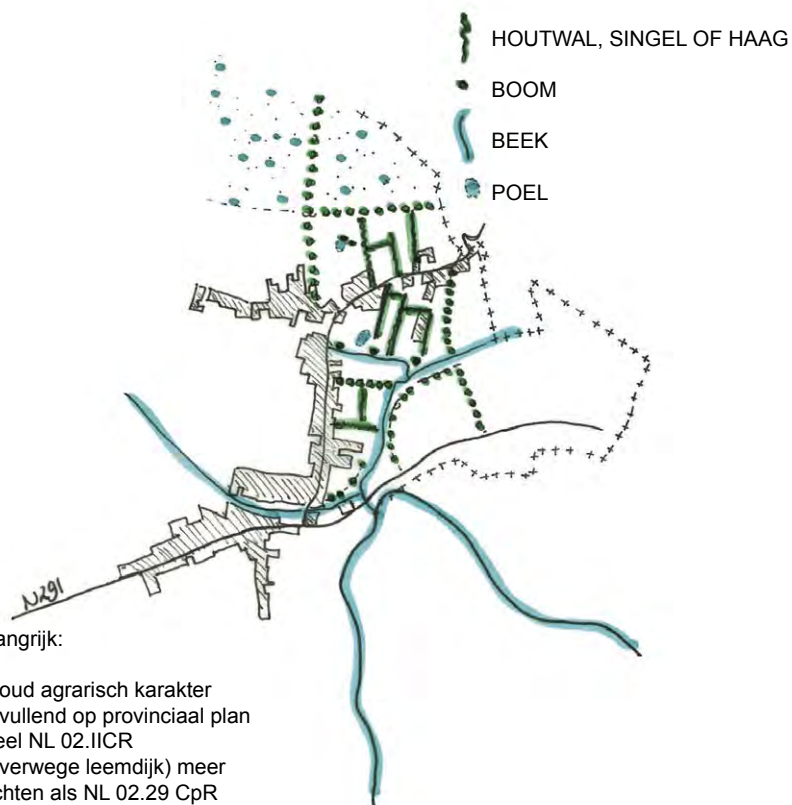

Poel (bron: www.flickr.com)

Houtwal (bron: www.flickr.com)

Natte natuur conform provinciale doelstellingen

Belangrijk:

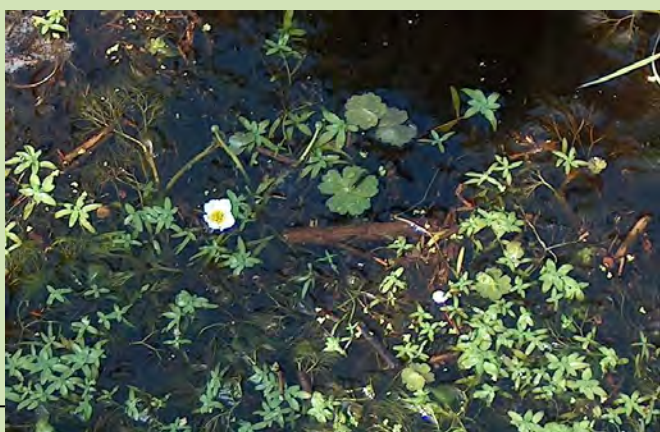
behoud agrarisch karakter
aanvullend op provinciaal plan
+ deel NL 02.IICR
(halverwege leemdijk) meer
inrichten als NL 02.29 CpR

Ecologische oever Niers (bron: Dhr. Teunissen)

Ecologisch ingerichte slootrand (bron: www.ph8.nl/Mooi Gelderland)

Poel (bron: www.picasa.com)

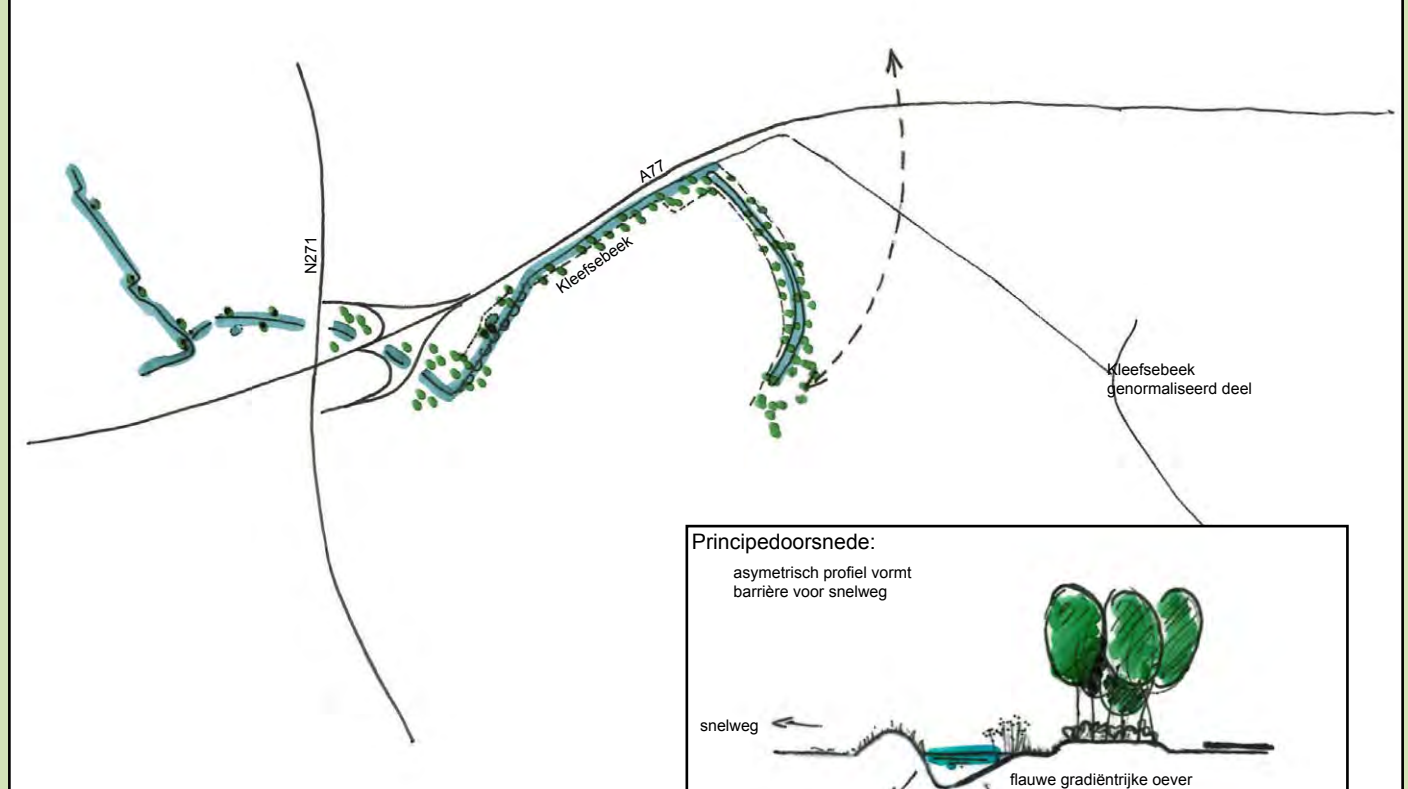

Poel (bron: www.ansgphoto.com)

PROJECT	- Ecologische verbinding Ven-Zelderheide; onderdeel robuuste ecologische verbingszone Schinveld-Mook
WAT LANDSCHAP: ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN: RECREATIE:	- Ecologische verbingszone tussen Niersdal, Maasduinen het Reichswald en de (toekomstige) kwelzone aan de voet van de stuwwal. - Inrichting van de verbingszone dient te passen in het agrarische landschap. - De verbingszone bestaat uit een netwerk van landschapselementen zoals houtwallen, kruidenrijke perceelranden, ecologisch waardevolle slootkanten, poelen en bosjes. - Schravelsebeek wordt een natte zone met een meer natuurlijk karakter. - Ten noorden van de Zandsteeg: Gagelstruweel (A2.3*), dotterbloemgrasland (A5.6*), kleine zeggengrasland (A5.7.1*), kleine zeggemoeras (A6.1*), voedselrijke plassen (A8.6*) (bron: Stimuleringsplan robuuste verbinding Schinveld-Mook). Voorstel om deze typen niet toe te passen in het gebied omsloten door de Leemdijk, 2^e Hertenkamp en Zandsteeg. - Ten zuiden van de Zandsteeg: Wintereiken-beukenbos (A1.1*), berken-zomereikenbos (A1.5*), doornstruweel (A2.1*), wilgenstruweel (A2.4*), heischraal grasland (A5.3*), kamgrasweide (A5.5.1*), glanshaverhooiland (A5.5.2*), dotterbloemgrasland (A5.6*), laaglandbeek (A8.3*), voedselarme plassen (A8.5*) (Stimuleringsplan robuuste verbinding Schinveld-Mook) Voorstel om deze typen ook toe te passen in het gebied omsloten door de Leemdijk, 2^e Hertenkamp en Zandsteeg. - Inrichting van de ecologische verbinding zo veel mogelijk laten aansluiten bij het omringende agrarische landschap in de omgeving Zandsteeg en het gebied tussen de Zandsteeg en de Niers (Schravelsebeek). - Bosdoeltypen realiseren in brede houtwallen en singels. - Struweel doeltypen in ruigtestroken, gedeeltelijk parallel aan, gedeeltelijk haaks op de Schravelsebeek. - Beperkt recreatief toegankelijk i.v.m. mogelijke verstoring. - Aansluitend op of onderdeel van plaatselijk ommetje.
WAAROM	- Onderdeel van de robuuste ecologische verbingszone Schinveld-Mook. - Verbinding tussen natte Niersdal en kwelzone aan de voet van de stuwwal. - Verbinding tussen Maasduinen en de stuwwal.
WAAR	- Deelgebied Ontginningsgebied, aansluitend bij Niersdal. - Ten oosten van Ven-Zelderheide, omgeving Zandstraat.
WIE	- Reconstructie Maasduinen. - Provincie Limburg. - DLG. - Stichting Dorpsraad Ven-Zelderheide. - LLTB. - Vereniging Natuurmonumenten. - Staatsbosbeheer. - Gemeente Gennep. - Bewoners en eigenaren.
WANNEER	- Aansluitend bij de ontwikkeling van de kwelzone en de ontwikkeling van het Niersdal als ecologische zone
AANDACHTSPUNTEN	- Koppeling mogelijk met groene dorpsranden en ontwikkeling kleine landschapselementen en erfbeplanting. - (Gedeeltelijk) behoud agrarisch karakter. - Bredere verbinding via Duitsland biedt mogelijkheden voor de realisatie van de zwaardere ecologische doelstelling (grotere zoogdieren). - Compensatie landbouw.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeeld en Natuur en Water in Limburg

Beek als ecologische zone

Ecologische beek (bron: www.aanenmaas.nl)

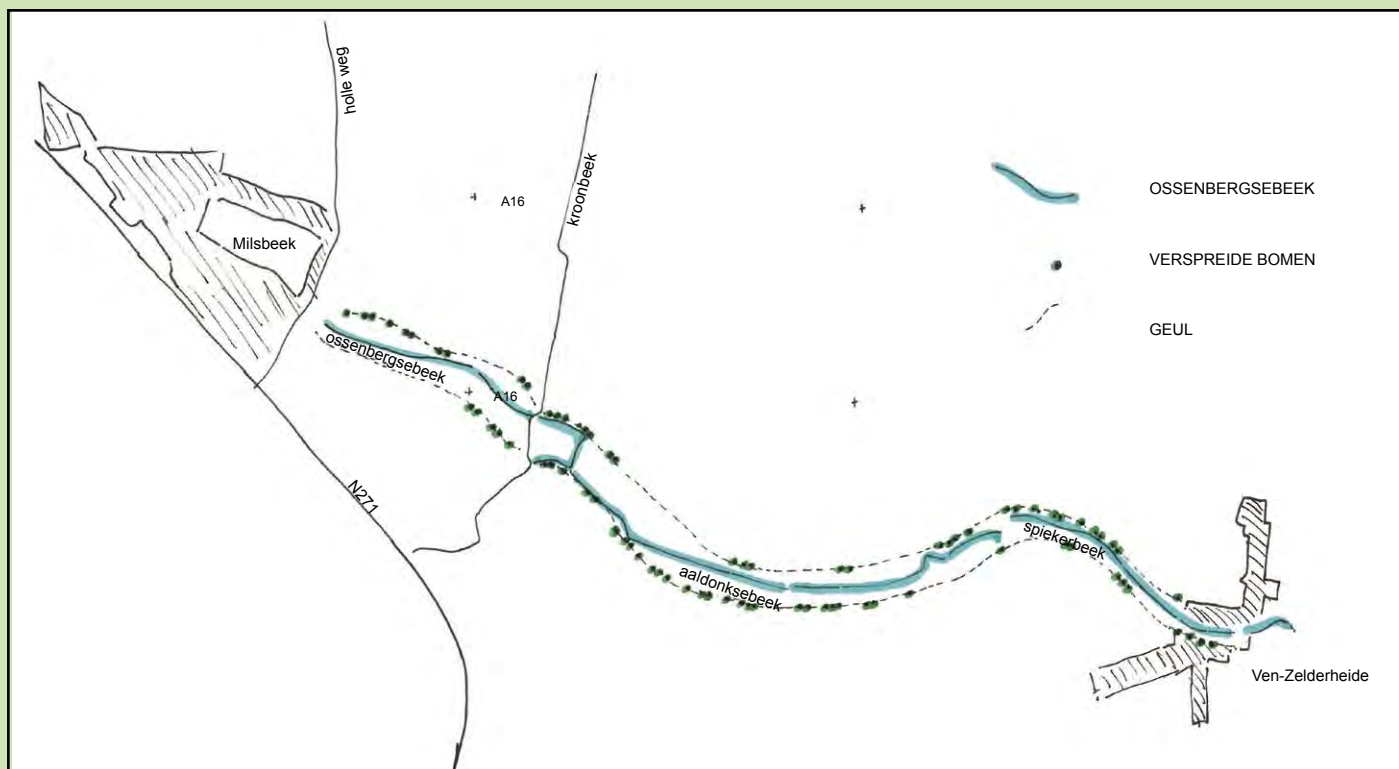
Ecoduikers (bron: www.hslzuid.nl)

Ecologische oever langs A77

PROJECT	- Kleefsebeek
WAT	- Ecologische verbinding gekoppeld aan beek. - Combinatie met landschappelijke inpassing bedrijventerrein de Brem.
LANDSCHAP:	- Zwak meanderende beek. - Gradiëntrijke oever gaat via strook met mantelvegetatie over in loofbos met o.m. eik, els en haagbeuk.
ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Halfnatuurlijke laagland beek (LSm*). - Ecologische beek als buffer voor de A77 vanuit het zuiden. - Asymmetrisch profiel met een defensieve zijde bij de A77. - verbindend element tussen Maasdal, Leigraaf en het ecoduct over de A77 via het Lange ven. Functioneert als een geleidend element tussen ecoduct en Maasdal.
RECREATIE:	- Fietsroute over secundaire weg langs ecologische zone.
WAAROM	- Verbinding tussen robuuste ecologische verbinding, rivierduinen en Maasdal via Kleefsebeek. - Oost-west verbinding met ecologische potentie. - Kleefsebeek als ecologische zone dient als geleidend element naar het ecoduct over de A77 via het Lange ven.
WAAR	- Deelgebied rivierduinen en ontginningsgebied. - Tussen A77 en de Brem.
WIE	- LLTB. - Vereniging Natuurmonumenten. - Gemeente Gennep. - Ontwikkelaar bedrijventerrein de Brem. - Waterschap Peel en Maasvallei.
WANNEER	- Gecombineerd met de ontwikkeling van het bedrijventerrein de Brem en de bijbehorende groene rand
AANDACHTSPUNTEN	- Koppeling mogelijk met groene dorpsranden bij ontwikkeling bedrijventerrein. - Verplaatsing landbouwbedrijven in verband met bedrijventerrein de Brem. - Ecologische verbindingzone loopt door tot aan het Maasdal. - Afstemming met RWS over aansluiting bij de maaswerken. - Eventuele nadelige effecten van locatie langs de snelweg.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeelden Natuur en Water in Limburg

Elzen aan het water

Knotwilgen (bron: www.flickr.com)

Knotwilg (bron: www.flickr.com)

PROJECT	- Markering oude rivierbedding; Ossenbergsebeek - Aaldonksebeek - Spiekerbeek
WAT LANDSCHAP: ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN: RECREATIE:	- Oude rivierbedding waarneembaar maken in het landschap. - Aansluitend bij lopende initiatieven om de ecologische waarde van de beken te vergroten. - Contouren van de oude rivierbedding van de "oer-rijn" zichtbaar maken in het landschap. - Hierbij zijn de contouren van de rivierbedding die samenvallen met perceelgrenzen, paden en waterlopen het meest geschikt om te accentueren zoals de steilrand parallel aan de Potkuilen (Ossenbergsebeek). - Markering van de oude rivierbedding met verspreide bomen. - Om de zichtbaarheid van de rivierbedding te garanderen is de openheid van het omringende landschap van groot belang. - Halfnatuurlijke laaglandbeek bovenloop in open landschap (LSb*). - Onderdeel kleine landschapselementen (B6*) als verrijking van het cultuurlandschap. - Verspreide bomen, waaronder knotbomen (B6.7*). - Koppeling mogelijk met waardevolle perceelranden (B6.6*). - Extensieve recreatieve route, bijvoorbeeld via schouwpad, die aansluit bij ommetjes vanuit Milsbeek en Ven-Zelderheide.
WAAROM	- Zichtbaar maken van een bijzonder aardkundig element: Oude rivierbedding van de "oer-rijn" - Ecologische en extensieve recreatieve verbinding tussen Milsbeek en Ven-Zelderheide.
WAAR	- Deelgebied ontginningsgebied. - Tussen Milsbeek en Ven-Zelderheide.
WIE	- LLTB. - Gemeente Gennep. - Stichting Dorpsraad Ven-Zelderheide. - Bewoners en eigenaren. - Waterschap Peel en Maasvallei (overleg en afstemming).
WANNEER	- Op korte termijn mogelijk . - Werkzaamheden afstemmen met eventuele werkzaamheden van het Waterschap.
AANDACHTSPUNTEN	- Afstemming met grondeigenaren. - Aansluitend en aanvullend op ecologische verbindingszone Aaldonksebeek/Spiekerbeek. - Ingrep als stimulans voor algemene verbetering omgevingskwaliteit (omheiningen paardenweitjes). - Nieuw Limburgs Peil.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeeld en Natuur en Water in Limburg

Boomkronen route / wandeling
principe: smalle constructie - duurzaam en stijf (staafrasters 2 profielen)

principedoorsnede

Halfopen landschap

Boomkroonpad (bron:www.flickr.com)

Mountainbike routes (bron:www.flickr.com)

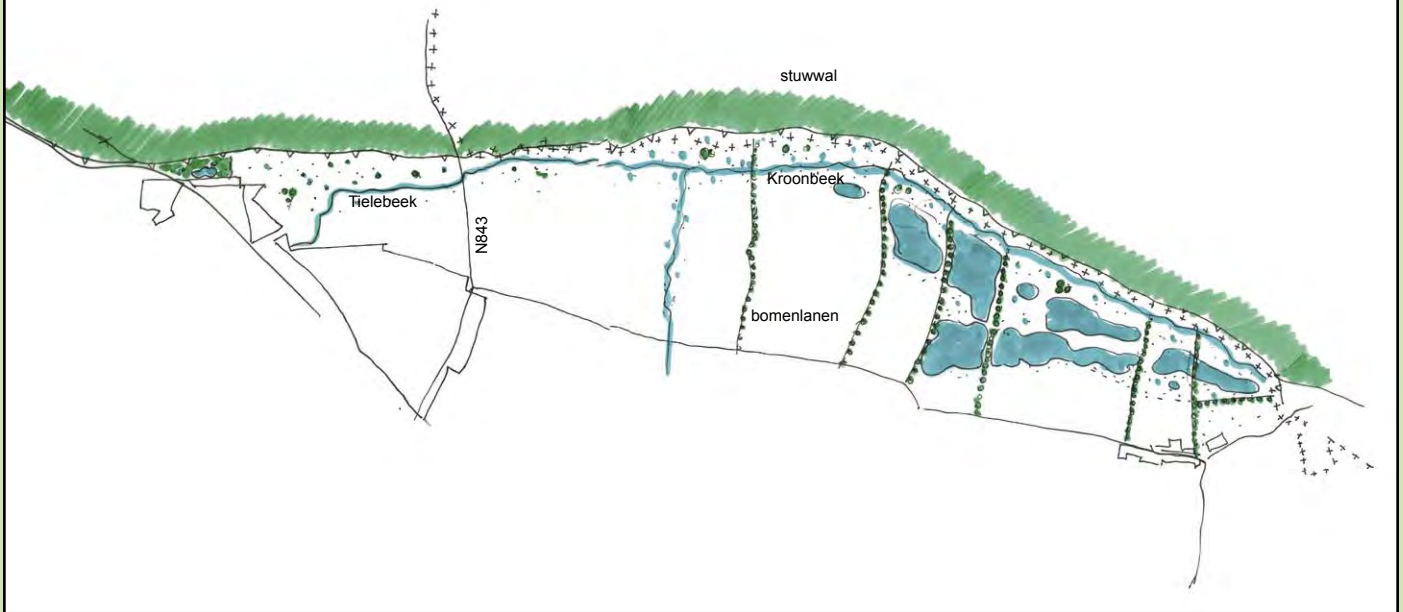
Recreatieve routes (bron:www.flickr.com)

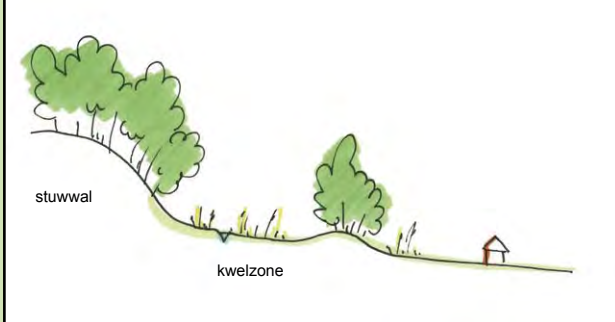
Voorbeeld entree (bron:www.maasduinen.nl)

PROJECT	- Mozaïekzone
WAT	- Ontwikkelen van een toegankelijke overgangszone tussen Gennep en de rivierduinen. - Ommetjes en extensieve functies gekoppeld aan groen en natuur. - Te vergelijken met een zeer brede dorpsrand.
LANDSCHAP:	- Toegankelijkheid vanuit Gennep richting het duin vergroten, paden beter bereikbaar. - Zone voor recreatief gebruik vanuit Gennep, ruimte voor (mountainbike, paardrijd)routes, sportvelden, trimparkours. - Behoud campusachtig beeld, afwisseling open ruimte, bos en bebouwing in bos.
RECREATIE:	- Lokale recreatieve routes met sportief karakter, zoals: □ Mountainbike route. □ Boomkroon wandeling (bijvoorbeeld in samenwerking met IVN via stellages op hoogte).
WAAROM	- Bevorderen van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van het rivierduin. - Vergroten van de bufferzone tussen stad en duin. - Verminderen recreatieve druk op kernduingebied.
WAAR	- Overgangszone tussen Gennep en de rivierduinen ten oosten en zuiden van de stad.
WIE	- IVN Maas en Niers. - Vereniging Natuurmonumenten. - Staatsbosbeheer. - Gemeente Gennep. - <u>Bewoners en eigenaren.</u>
WANNEER	- Lokaal gekoppeld aan eventuele bouwinitiatieven. - Variërend van korte tot lange termijn.
AANDACHTSPUNTEN	- Vergroting van het invloedgebied van de rivierduinen. - Rivierduinen als het ware de stad in trekken. - Nadrukkelijk geen excuus om de duinen met bebouwing te annexeren.

Rand Stuwwal

Principeddoorsnede Stuwwal

Knuppelpad (bron:www.hortus-arcadie.nl)

Natte natuur (bron:www.picasaweb.google.com)

Zandafgravingsplas met natuurlijk karakter (bron:www.plaats.nl)

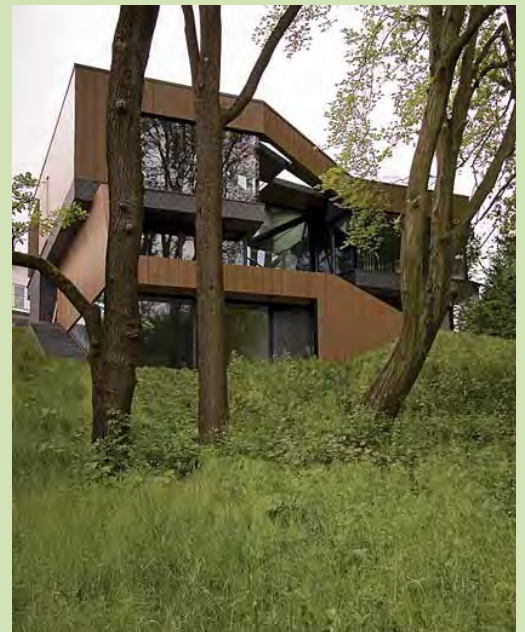

Uitzicht vanaf de stuwwal (bron:www.home.fcnet.nl)

PROJECT	- Markante overgang Stuwwal - Kwelzone al in ontwikkeling
WAT	- Versterking van de markante landschappelijke overgang tussen stuwwal en de (te ontwikkelen) kwelzone en het aangrenzende agrarische landschap.
LANDSCHAP:	- Het contrast tussen stuwwal en kwelzone zichtbaar en beleefbaar maken en houden. - Natte natuurlijke zone waar de voedselrijke toplaag wordt verwijderd en kwelgebonden, voedselarme natuur weer een kans krijgt. - Openheid van kwelzone en het aangrenzende agrarische gebied contrasteert met de beslotenheid van het Reichswald op de stuwwal. - Opgaande beplanting in de kwelzone geconcentreerd op de hogere delen en langs de (oude) infrastructurele lijnen.
ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Voedselrijke plassen (A 8.6*), kleine zeggenmoeras (A 6.1*), kleine zeggengrasland (A 5.7.1*), dotterbloemgrasland (A 5.6*), gageelstruweel (A 2.3*) - Bron: Stimuleringsplan robuuste verbinding Schinveld-Mook.
RECREATIE:	- Fietsroutes over bestaande ontginningswegen. - Struinroute en/of wandelpad langs de voet van de stuwwal, bijvoorbeeld knuppelpad.
WAAROM	- Markante landschappelijke overgang met bijzondere aardkundige waarden behouden, ontwikkelen en beter beleefbaar maken. - Ontwikkeling van deze overgang versterkt de identiteit van de regio. - Onderdeel van de robuuste ecologische verbindingzone Schinveld-Mook. - Tegengaan van verdroging, vasthouden van water. - Waardevolle kwelnatuur aan de voet van de stuwwal.
WAAR	- Deelgebied ontginningsgebied. - Zone aan de voet van de stuwwal. - Begrenzing conform Stimuleringsplan Robuuste verbinding Schinveld-Mook, provincie Limburg.
WIE	- Reconstructie Maasduinen. - Waterschap Peel en Maasvallei. - Provincie Limburg. - DLG. - LLTB. - Vereniging Natuurmonumenten. - Staatsbosbeheer. - Gemeente Gennep. - <u>Bewoners en eigenaren.</u>
WANNEER	- Afstemming Integraal project Lob van Gennep en waterschap Peel en Maas.
AANDACHTSPUNTEN	- Ontwikkeling gaat gepaard met een grote grondclaim, compensatie voor de landbouw is een belangrijk aandachtspunt. - Openheid van de kwelzone in contrast met het besloten karakter van het Reichswald op de stuwwal.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeelden Natuur en Water in Limburg

Maasduinen

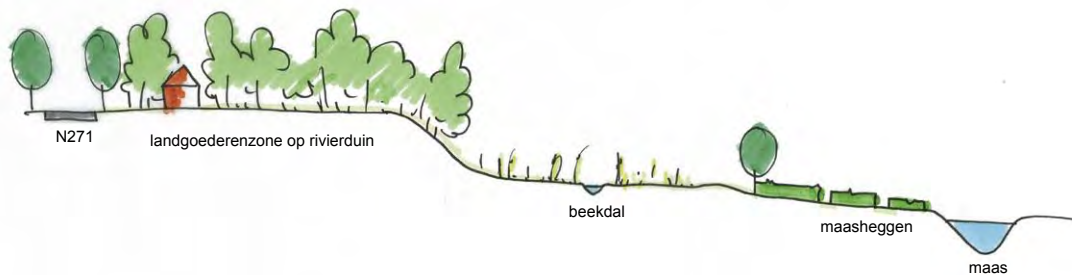

Nieuwe landgoederen (bron: www.architecture.page.com)

Nieuwe landgoederen

Principedoorsnede maasduinen

Erfbeplanting

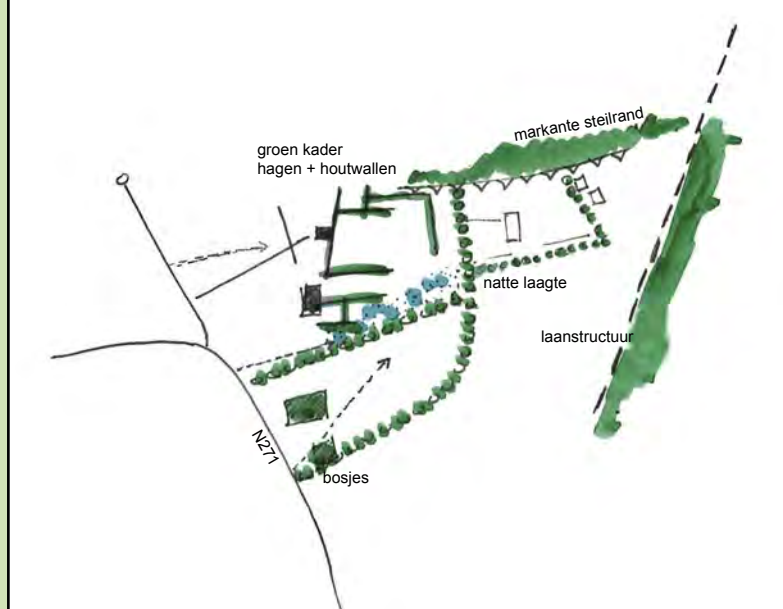

Meanderende beek (bron: www.flickr.com)

PROJECT	- Markante overgang Maasduinen
WAT	- Landgoederenzone gekoppeld aan N271.
LANDSCHAP:	- Gebiedsvisie voor het gebied waarin de ontwikkeling van een landgoederenzone verder wordt uitgewerkt. - Beboste duinrand als markering van overgang, vergroot de zichtbaarheid van de Maasduinen. - Landgoederenzone met ruimte voor ontwikkelingen passend in de overgangszone tussen Maasdal en Maasduinen aan de N271. - Beboste rand van de rivierduin. - Kleinschalige afwisseling tussen open en besloten percelen. - Nieuwe landgoederen
ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Berken-zomereikenbos (A1.5*), bremstruweel (A2.2*), droge heide (A3.1*), heischraal grasland (A5.3*), kruidenrijke akkers zand (A10.2*). - Verbindend element tussen Maasdal en rivierduinen. - Aansluitend op de Leigraaf in het Maasdal.
RECREATIE:	- Recreatieve routes met uitzicht vanaf de rivierduinen over het Maasdal.
WAAROM	- Markante landschappelijke overgang met bijzondere aardkundige waarden behouden, ontwikkelen en zichtbaar maken. - Ontwikkeling van deze overgang versterkt de identiteit van de regio.
WAAR	- Deelgebied Maasduinen. - <u>Zone tussen N271 en Maasdal ter hoogte van Heijen.</u>
WIE	- Vereniging Natuurmonumenten. - Staatsbosbeheer. - Gemeente Gennep. - Dorpsraad en klankbordgroep Heijen. - Bewoners en grondeigenaren.
WANNEER	- Lange termijn.
AANDACHTSPUNTEN	- Landgoederenzone dient ter versterking van de rand die de overgang tussen Maasduinen en Maasdal markeert. - De landgoederenzone dient tevens om de verrommeling tegen te gaan. - Gebruik maken van de Regeling Nieuwe Landgoederen. - <u>Mogelijke connectie met Heideherstelplan Mook-Venlo.</u>

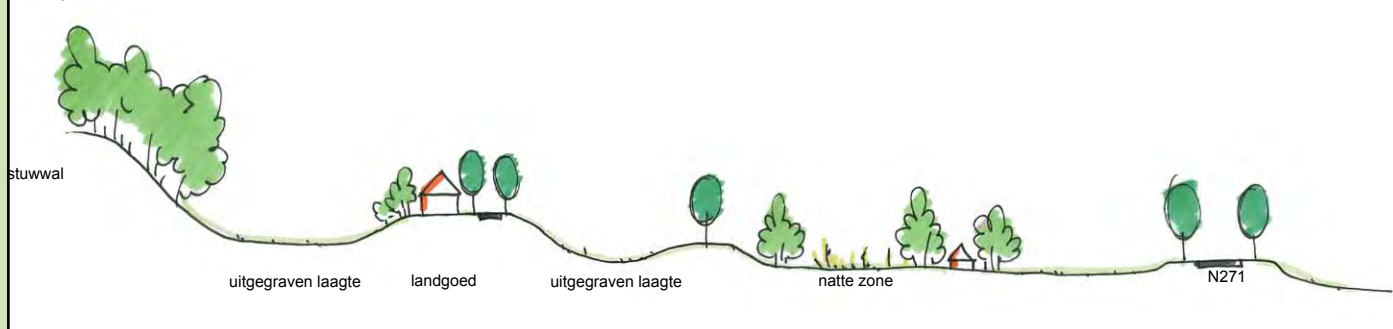
* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeelden Natuur en Water in Limburg

Tussengebied Lierdal

Coulissenlandschap

Principedoorsnede Lierdal

Sport- en vrijetijdslandgoed

Natte laagten

Bomenlaan als entree landgoed

Sfeer landgoed door bomenlanen (bron:www.flickr.com)

PROJECT	- Markante overgang Lierdal
WAT	- Markante landschappelijke overgang met bijzondere aardkundige waarden behouden, ontwikkelen en zichtbaar maken. - Voorbeeld van unieke waarde van de streek. - Landschapsplan voor het Lierdal (bureau LOS). - Groene kaders geven het gebied een duurzame structuur met behoud van waardevolle zichtlijnen tussen stuwwal en Maasdal.
LANDSCHAP:	- Behoud waardevolle zichtlijnen tussen stuwwal en Maasdal. - Ontwikkeling groene lijnen als kaders voor toekomstige ontwikkelingen. - Groene lijnen bestaan uit hagen, houtwallen, singels en lanen. - Behoud en ontwikkeling van de diverse laagtes als relict van vroegere delfstoffenwinning. - Behoud van kleinschalige openheid die kenmerkend is voor het gebied. - Aansluiting zoeken bij de landgoedsfeer dus in ieder geval gedeeltelijk behoud agrarische karakter.
ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Kleinschalig cultuurlandschap met ecologisch waardevolle kleine landschapselementen (B6*). - Groene kaders in de vorm van lijnvormige kleine landschapselementen met houtwallen, singels (B6.1*), lanen en hagen en knotbomen (B6.7*) en boomgaarden (B6.9*). - De hoogteverschillen in het terrein kunnen aanleiding bieden voor de ontwikkeling van ecologisch waardevolle elementen zoals hellingen, graften (B6.2*) en poelen (B6.4*).
RECREATIE:	- "Geo-leerpad" als themaroute door het gebied. (Vereniging Bos en Kuil) - Verbindende route via Maasdal of stuwwal naar Maasduinen bij Mookerplas.
WAAROM	- Unieke open zone tussen stuwwal en Maasdal met bijzondere geomorfologische kwaliteiten is exemplarisch voor de identiteit van de regio. - Unieke eigenschappen behouden voor de toekomst. - Identiteit van het gebied versterken. - Door middel van gerichte (groene)ontwikkelingen dreigende versnippering tegen gaan.
WAAR	- Deelgebied overgangszone.
WIE	- Tussen Malden en Mook. - Vereniging Bos en Kuil. - Vereniging Natuurmonumenten. - Gemeente Mook en Middelaar. - Gemeente Heumen. - Provincie Gelderland. - Bureau LOS. - Eigenaren en bewoners.
WANNEER	- Gekoppeld aan gebiedsvisie Lierdal.
AANDACHTSPUNTEN	- Ommetjes vanuit Malden en Molenhoek. - Bereikbaarheid van het Maasdal.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeelden Natuur en Water in Limburg

Mookerplas

Rivierduin

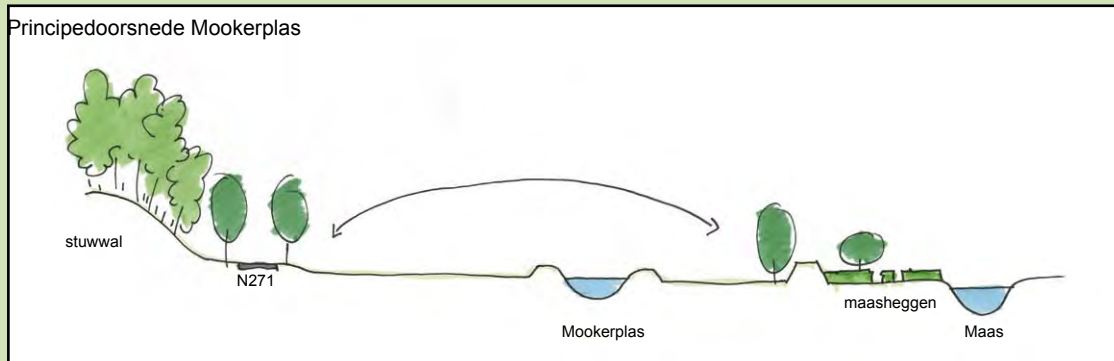

Zicht op stuwwal vrijhouden

Groene dorpsrand (bron: Dhr. Teunissen)

Principedoorssnede Mookerplas

Mookerplas met daar achter de stuwwal

Groene dorpsrand (bron: www.flickr.com)

PROJECT	- Markante overgang Mookerplas
WAT	- Markante landschappelijke overgang met bijzondere aardkundige waarden behouden, ontwikkelen en beter beleefbaar maken.
LANDSCHAP:	- De locatie is een voorbeeld van de unieke waarde in de streek. - Ontwikkeling markante overgang koppelen aan de gebiedsvisie Mookerplas (bureau GROUNDS). - Openheid tussen stuwwal en Mookerplas over aanzienlijke afstand in stand houden aan de noordzijde van de Mookerplas. - Zichtrelatie met Maas en Maasdal behouden. - Open ruimte tussen de verschillende kernen versterkt de individuele karakters van de kernen.
ECOLOGIE/NATUURDOELTYPEN:	- Kleinschalig cultuurlandschap met ecologisch waardevolle kleine landschapselementen (B6*) passend in het relatief open karakter.
RECREATIE:	- Recreatieve ontwikkelingen blijven buiten deze zone en houden de koppeling met Plasmolen.
WAAROM	- Intensiteit van reliëf en aardkundige elementen is uniek. - Ontwikkeling van deze overgang versterkt de identiteit van de regio. - Open gebied met zowel zicht op de stuwwal en het kanaal naar de Mookerplas in stand houden.
WAAR	- Deelgebied overgangszone. - Overgang van stuwwal naar Maasdal ter hoogte van het kanaal naar de Mookerplas: Startseveld.
WIE	- IKL (PMJP). - LLTB. - Vereniging Natuurmonumenten. - Gemeente Mook en Middelaar. - Bewoners en grondeigenaren. - Bureau Grounds.
WANNEER	- Afstemming met termijn gebiedsvisie Mookerplas.
AANDACHTSPUNTEN	- Locatie eventuele afgraving of vergroting Mookerplas. - Openheid en doorzicht tussen Maasdal en stuwwal. - Structuur verbetering, ontwikkelingsmogelijkheid en grondcompensatie voor de landbouw. - Open zone niet alleen van belang voor de beleving van het contrast Maasdal-stuwwal maar ook voor de identiteit van de afzonderlijke kernen Mook, Plasmolen en Milsbeek. - Bebouwingsranden richting deze zone zorgvuldig vormgeven.

* codes refereren aan de natuurdoeltypen uit het Handboek Streefbeelden Natuur en Water in Limburg

8. Financieringsplan

8. Financieringsplan

8.1 Financieringsmogelijkheden

Inleiding

Een onderdeel van het Landschapsontwikkelingsplan is het opstellen van een Uitvoeringsplan. In het Uitvoeringsplan worden projecten voorgesteld om de visie uit het Landschapsontwikkelingsplan te realiseren. De uitvoering van deze projecten is alleen mogelijk als er zicht is op (duurzame) financieringsbronnen.

In een financieringsplan wordt beschreven wat de oorsprong van deze financieringsbronnen kan zijn.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen publieke en private financiering.

Oorsprong van middelen

In onderstaand tekstkader is beschreven op welke wijze verschillende partijen een belang hebben bij de uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan. De belangrijkste financiers zijn die partijen die een direct belang hebben bij de projecten uit het Landschapsontwikkelingsplan, bijvoorbeeld de realisatie van Ecologische Verbindingszones. Voor dit soort projecten zijn dit in eerste instantie de publieke partijen zoals de gemeenten, provincie en het waterschap. Daarnaast kunnen ook andere partijen een belang hebben in het landelijk gebied (zie tekstkader).

- (Semi-)overheid: In principe een maatschappelijke taak en **direct belang** bij realisatie van groene en blauwe opgaven of **indirect belang** als het om aanverwante beleidsterreinen (zoals ruimtelijke ordening) gaat.
- Bedrijven: Deels een **direct belang** vanwege meerwaarde voor het bedrijf (betere waterkwaliteit, levering van producten, toerisme) en deels een **indirect belang** (imago, aantrekkelijke omgeving van bedrijf, waarde van eigendom, relatie met gebied).
- Maatschappelijke organisaties: Deels een **direct belang** wanneer het gaat om bevordering van ontwikkelingsmogelijkheden van hun achterban (bv boeren, milieufederatie) en deels een **indirect belang** als het gaat om versterking van het buitengebied.
- Burgers: In principe een **indirect belang** zoals een aantrekkelijk uitloophed gebied en de waarde van het onroerend goed.

Algemeen publieke middelen

Een belangrijke financieringsbron voor het Landschapsontwikkelingsplan zijn de algemene publieke middelen van de betrokken partijen (Gemeente Gennep en Gemeente Mook en Middelaar) bij het Landschapsontwikkelingsplan. Deze financiële middelen dienen in de begroting van de organisaties te worden gereserveerd voor de uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan. De gemeente Gennep heeft bijvoorbeeld een budget (van € 75.000,-) opgebouwd om de herplantplicht van bomen te financieren. Dit budget is opgebouwd doordat particulieren 6% en projectontwikkelaars en overheden 30% van de waarde van de bomen in een fonds stoppen. Met dit budget kan, gecombineerd met subsidies, een belangrijk deel van de duurzame laanbeplanting worden gerealiseerd. De ervaring is dat met dit budget meer bomen kunnen worden geplant dan dat er worden gekapt.

Provinciaal Meerjarenprogramma (pMJP)

Provincie Limburg investeert 600 miljoen euro in het Limburgse platteland in de periode 2007-2013. In het Provinciaal Meerjarenprogramma staan de ambities die de Provincie voor deze periode voor haar landelijk gebied heeft. Deze ambities zijn verdeeld over een aantal thema's: landbouw, natuur, landschap en cultuurhistorie, water, toerisme, recreatie, leefbaarheid en stad-land relaties. Voor al deze thema's zijn in het pMJP doelstellingen opgenomen:

1. Perspectiefvolle landbouw

gericht op verbetering van de ruimtelijke structuur voor landbouw, grondgebonden landbouw, glastuinbouw, stimulering duurzame productie, agrarische hulpbronnen.

2. Behoud en verdere ontwikkeling van de kwaliteit van de natuur

gericht op de verdere ontwikkeling ecologische hoofdstructuur (EHS), ecologische verbindingszones en robuuste verbindingen, milieu-opgaven, soortenbeleid, nationale parken en optimalisering van particulier en agrarisch natuurbeheer.

3. Behoud en versterking van de kwaliteit van het landschap

gericht op het Nationaal Landschap, provinciale stichting landschapsbeheer, landschapsbeheer en ontsluiting aardkundige en cultuurhistorische elementen.

4. Veerkrachtig watersysteem en duurzaam bodemgebruik

gericht op aanpak verdroging, beekherstel, fosfaatdoorslag reductie, verbeteren waterkwantiteit, waterberging, bodemkwaliteit, duurzaam bodembeheer en saneringsopgave.

5. Structuurversterking van recreatie en toerisme

gericht op nieuwe markten, sluiten van nieuwe allianties zowel binnen als buiten de sector en landelijke routenetwerken.

6. Sociale vitaliteit en leefbaarheid

gericht op verbeteren woon- en leefklimaat, werkgelegenheid, wonen-welzijn-zorg-arrangementen en versterken sociale netwerken.

7. Stad-land relaties

gericht op de versterking van de samenwerking en participatie tussen stad en land.

Bron: Provinciaal Meerjarenprogramma Plattelandsontwikkeling 2007-2013, Provincie Limburg

Veel projectvoorstellen uit het Landschapsontwikkelingsplan dragen bij aan één of meerdere doelen van het pMJP en lijken daarmee in aanmerking te komen voor cofinanciering vanuit het pMJP. In de tabellen in de bijlage is per projectvoorstel aangegeven welke bestaande financieringsmogelijkheden er zijn vanuit het pMJP.

Europese Subsidies

Het plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) is een Europees subsidieprogramma dat gericht is op de ontwikkeling van het platteland in brede zin. Het POP 2007-2013 (POP2) volgt de eerste periode 2003-2006 op.

De projecten die voor POP worden ingediend moeten passen binnen de

vier basisdoelstellingen van het EU-beleid voor plattelandontwikkeling, de zogeheten assen:

- As 1. Concurrentiekracht van landbouw- en bosbouwsector verbeteren.
- As 2. Kwaliteit van natuur en landschap verbeteren door beheer van het platteland te steunen.
- As 3. Kwaliteit van leven verbeteren op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie.
- As 4: Bottom-up plattelandontwikkeling door lokale actiegroepen (voortzetting van de succesvolle LEADER benadering).

De maatregelen onder as 2 t/m 4 zijn 'gebiedsgericht' en worden uitgevoerd door de provincies

binnen het Investeringsbudget Landelijk Gebied en het Provinciaal Meerjarenprogramma (pMJP).

Het vroegere Leader+ is een onderdeel van het POP2 programma. Voor verschillende Leadergebieden zijn subsidiemogelijkheden voor innovatieve projectideeën. De Provincie Limburg heeft in het nieuwe POP2 geen Leadergebieden aangewezen, maar heeft de POP subsidie integraal verwerkt in het pMJP.

Verder valt Noord-Limburg onder het werkgebied van Euregio Rijn-Waal. De ontwikkeling van nieuw grensoverschrijdend toeristisch-recreatief aanbod, draagt bij aan de regionaal-economische ontwikkeling van de Euregio Rijn-Waal. In het kader van Euregio kunnen grensoverschrijdende projecten gesubsidieerd worden. Ook gemeenten komen in aanmerking voor een subsidie in het kader van het INTERREG IV A programma 'Duitsland-Nederland 2007-2013'. Binnen het Landschapsontwikkelingsplan kan bijvoorbeeld gedacht worden aan recreatieve projecten gekoppeld aan het Duits Lijntje.

Landschapsfonds

Een landschapsfonds kan een financieringsbron zijn voor het bekostigen van groenblauwe diensten.

Groene en blauwe diensten zijn activiteiten op het gebied van natuur, water, landschap (inclusief

cultuurhistorie) die de kwaliteit en toegankelijkheid van het landelijk gebied verhogen en méér inhouden dan wat wettelijk al verplicht is. Hierbij valt te denken aan het onderhouden van houtwallen, bloemrijke perceelranden of hagen, of het beschikbaar stellen van grond voor wandelpaden. Groene en blauwe diensten worden op vrijwillige basis tegen betaling verricht door vooral (agrarische) ondernemers. Zij kunnen een extra inkomstenbron betekenen voor een agrarisch ondernemer of een particulier grondeigenaar en betekenen tegelijkertijd realisatie van beleidsopgaven.

Voor een duurzame financiering van groenblauwe diensten projecten is een landschapsfonds een geschikt instrument. Een landschapsfonds is simpelweg een pot met geld die gevuld kan worden met zowel publiek als privaat geld. Dit kunnen directe bijdragen zijn van publieke en private partijen, maar het fonds zou ook gevuld kunnen worden met (een deel van) de tegenprestatie die geleverd moet worden bij rode ontwikkelingen (VORM¹).

De provincie Limburg financiert de aanleg en het beheer van landschapselementen alleen uit de Programma Beheer gelden (SAN en SN). De subsidieregeling is gekoppeld aan het provinciale Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap. Hierin staat welke gebieden aangewezen zijn als EHS-, Ruime jas- en Landschapsgebied. Voor deze begrensde gebieden

is de SAN- en SN regeling van toepassing. Het grootste gedeelte van de gemeenten Gennep en Mook en Middelaar liggen binnen deze begrenzing ook het Maasheggengebied. Recent is een vergoedingensysteem opgesteld samen met de gemeente Bergen voor aanleg, herstel en beheer van de maasheggen. De financiering van deze regeling valt ook onder het Programma Beheer (via het Stimuleringsplan).

Voor financiering van aanleg en beheer van landschapselementen buiten het Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap (de zogenaamde 'witte gebieden') is geen regeling getroffen bij de provincie Limburg. In deze 'witte gebieden' kan aanleg, herstel en beheer van landschapselementen via groene diensten gerealiseerd worden. De financiering kan dan plaatsvinden via het landschapsfonds.

In het ontginningsgebied in gemeente Gennep wordt vanuit het Landschapsontwikkelingsplan ingezet op stimulering van aanleg en beheer van erfbeplanting en kleine landschapselementen. Omdat dit gebied buiten de begrenzing van het Stimuleringsplan ligt, kan het lastig worden om dit te realiseren, er ligt immers dan geen stimuleringsregeling aan ten grondslag.

Provincie Limburg is nog niet bezig met het opzetten van een stimuleringsregeling groenblauwe diensten voor de 'witte gebieden'. De provincie vindt de kosten hiervoor te hoog². Wel heeft de provincie geparticipeerd in een pilot waarbij het bedrijfsleven een belangrijke rol vervulde als financier van groene diensten:

*"In 2007 is in de gemeenten Gulpen-Wittern, Vaals en Margraten een pilot 'Groene Diensten' gestart. De provincie Limburg heeft de pilot in de drie gemeenten gesteund. In de pilot was een nadrukkelijke rol weggelegd voor het bedrijfsleven als financier van gewenste 'Groene Diensten'. Het uitgangspunt hierbij was dus niet, zoals gebruikelijk, de overheid bepaalt en betaalt, maar dat ook de markt een belangrijke rol gaat spelen. Door mee te financieren kan de markt het landschap een belangrijke economische impuls geven en de ontwikkeling ervan versnellen. Daar staat tegenover dat de markt meer ruimte krijgt om te ondernemen. Economische ontwikkeling en landschapsontwikkeling raken zodoende sterk met elkaar verbonden"*³.

De provincie heeft met deze pilot getracht te zoeken naar manieren van samenwerken tussen overheden, beheerders, profiterende ondernemers en belangengroeperingen. Eén van deze manieren is de Verhandelbare OntwikkelingsRechten methode, een model van vrije handel in groene diensten.

De ervaringen die zijn opgedaan in deze gemeenten - in combinatie met de ervaringen van het opzetten van groene diensten door Aequator Groen & Ruimte - kunnen wellicht gebruikt worden in de gemeente Gennep en gemeente Mook en Middelaar.

Landelijke Fondsen

Er zijn een aantal landelijke fondsen die projecten steunen voor behoud van het landschap. Denk hierbij aan het VSB fonds. Het VSB fonds Natuur & Milieu steunt projecten die de kwaliteit van de groene leefomgeving voor mens en natuur in Nederland versterken en geeft financiële steun aan niet-commerciële organisaties voor het uitvoeren van projecten van algemeen maatschappelijk belang. Kleine projecten als 'ommetjes' kunnen bijvoorbeeld opgepakt worden door een dorpsvereniging of een school die vervolgens via een landelijk fonds gesteund kunnen worden.

Overige landelijke fondsen en subsidies die mogelijk aangeschreven kunnen worden zijn het Prins Bernhard Cultuurfonds en de Belvederesubsidies.

Het Prins Bernhard Cultuurfonds ondersteunt projecten op het gebied van cultuur en natuurbehoud in Nederland, bijvoorbeeld een Kunst-wandelroute.

Op de subsidieregeling Belvedere kan aanspraak worden gemaakt bij integrale projecten waar cultuurhistorische aspecten vroegtijdig worden meegewogen in de opgave. Aandachtspunt hierbij is dat de

Belvedere subsidieregeling in 2009 voor het laatst zal worden uitgevoerd (sluitingsdatum 15 oktober 2009). Anders dan in voorgaande jaren kunnen gemeenten en provincies in 2009 geen subsidieaanvraag meer indienen.

Private financiering

Een eerste stap om de kwaliteit van de groene leefomgeving te behouden en te versterken ligt in het gebied zelf. Bewoners en bedrijven dienen de waarde van hun landschap in te zien. Wanneer bewoners trots zijn op het landschap waarin ze wonen en werken, zijn zij eerder bereid om een bijdrage te leveren aan dit mooie landschap.

De (financiële) betrokkenheid van bedrijven en burgers is gewenst, omdat dit bijdraagt aan een breed draagvlak voor het Landschapsontwikkelingsplan. Richting publieke partijen wordt hiermee een krachtig signaal afgegeven dat private partijen belang hechten aan een aantrekkelijk landschap. Het directe belang van deze partijen is echter meestal niet evident. Een bedrijf kan een direct belang hebben, indien het Landschapsontwikkelingsplan of een directe resultante hiervan een meerwaarde oplevert voor het bedrijf en haar producten. Het kan hierbij gaan om een betere waterkwaliteit, een beter toeristisch product of een toename in de biomassa ten behoeve van duurzame energie. Denk ook aan het willen (en kunnen) wonen in een aantrekkelijk landschap, de invloed van landschap op stressbestendigheid van medewerkers, ziekteverzuim, etc.

Om een beeld te krijgen van de vraag/belang van private partijen zijn een aantal bedrijven (5) telefonisch geïnterviewd. Er zijn twee typen bedrijven telefonisch geïnterviewd:

- Recreatiebedrijven: zij hebben een direct belang bij een aantrekkelijke omgeving.
- Bedrijven uit andere sectoren: zij hebben een indirect belang bij een aantrekkelijke omgeving.

Steeds meer bedrijven zijn bezig met maatschappelijk verantwoord ondernemen. In de provincie Limburg staan 15 bedrijven ingeschreven als partners bij MVO. MVO Nederland is een kennis- en netwerkorganisatie die het bedrijfsleven stimuleert om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. MVO Nederland helpt ondernemers om de kansen van MVO te benutten; kansen die winst opleveren voor bedrijf, milieu en maatschappij.

In gemeente Gennep is in ieder geval Centre Parcs 'Het Heijderbos' bezig met maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Kleinere recreatiebedrijven vinden dat de toeristenbelasting prima ingezet kan worden voor het financieren van het landschap.

Bij bedrijven uit andere sectoren is nog geen goed beeld gevormd over hun belang bij het landschap.⁴

De telefonische interviews hebben niet direct geresulteerd in aanknopingspunten voor een private bijdrage aan het landschap.

Uit het pilot project 'Duurzaam beheer basiskapitaal groen-blauwe diensten' in de gemeenten Gulpen-Wittern, Vaals en Margraten is gebleken dat er echter in grote lijnen een breed draagvlak is bij de marktpartijen voor landschapsontwikkeling en -beheer⁵. Dit biedt toch ook perspectief voor de rest van Limburg.

Uit de telefonische interviews is wel gebleken dat ook bedrijven uit andere sectoren dan de recreatie bezig zijn met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Of zij het landschap daar ook onder scharen, is nog even de vraag.

De ervaringen in Overijssel zijn dat eerst publiek geld noodzakelijk is om private geldstromen te kunnen genereren voor bijvoorbeeld een fonds. Een actieve lobby voor privaat geld kan niet dermate concreet worden, zonder dat duidelijk is hoe de publieke geldstromen georganiseerd zijn.

Projecten die kansrijk zijn voor private financiering zijn bijvoorbeeld 'ommetjes'. Hierbij gaat het vaak om bordjes langs een uitgezette wandelroute. Een private ondernemer kan bijvoorbeeld een ommetje sponsoren en zijn/haar naam koppelen aan het ommetje, waarmee het bedrijf een indirect belang heeft, omdat zijn/haar naam genoemd wordt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het 'Zwaantjes-pad' (Herberg 't Zwaantje in Mook).

Ook een landschapsveiling is een vorm van private financiering. Bij een landschapsveiling worden landschapselementen geveild, zodat het beheer en behoud van deze landschapselementen voor een aantal jaren gefinancierd kan worden. De vereniging Bos en Kuil is bezig met het organiseren van zo'n landschapsveiling voor het Lierdal.

Een veiling heeft een tweeledig doel: ten eerste betrek je particulieren en bedrijven direct bij het onderhoud van hun landschap. Ten tweede geven de opbrengsten een private vulling van een landschapsfonds. De financiering vanuit een landschapsveiling is vaak slechts een aanvulling op overige financiële middelen.

Een kanttekening die gemaakt moet worden bij een landschapsveiling is dat het concept landschapsveiling steeds vaker wordt gebruikt, waardoor het op een gegeven moment zijn uniciteit verliest.

Financiering via rode ontwikkelingen

Provincie Limburg hanteert voor ruimtelijke ontwikkelingen twee samenhangende instrumenten:

- een helder contourenbeleid.
- een voor-wat-hoort-wat-beginsel in het buitengebied, het gekoppelde instrument heet "Verhandelbare Ontwikkelingsrechten Methode".

Het contourenbeleid kent twee belangrijke doelen:

- het behoud van en de realisering van landschappelijk, natuurlijk en cultuurhistorisch waardevolle gebieden.
- het mogelijk maken van noodzakelijk geachte ontwikkelingen van platteland en stedelijke gebieden.

Bouwenbuitendecontourisondervoorwaardenmogelijk. Dezevoorwaarden vormen onderdeel van het contourenbeleid. In hoofdlijnen is het beleid dat voor de stedelijke functies, zoals wonen en bedrijvigheid, slechts buiten de contour gebouwd kan worden wanneer dit een kwaliteitsverbetering ter plekke en een kwaliteitsverbetering in groter verband oplevert. Dit laatste is de tegenprestatie (voor-wat-hoort-wat). Die bestaat uit een ruimtelijke kwaliteitsverbetering, waarbij de provincie inzet op de realisering van de POG (provinciale ontwikkelingsruimte groene waarden) en tijdelijk op de ruimte-voor-ruimteregeling.

Samen met het contourenbeleid is ook het Rood-voor-Groen beleid ingevoerd. Het contourenbeleid en het rood-voor-groenbeleid kan worden gezien als een eerste versie van verhandelbare ontwikkelingsrechten, een vorm van grondbeleid.

Voor projecten binnen het Landschapsontwikkelingsplan kan deze methode een mogelijkheid zijn om nieuwe groene/blauwe ontwikkelingen of bestaande groene of blauwe structuren te financieren. Dit hangt wel af van de initiatieven ten aanzien van rode ontwikkelingen. In het kader van de landschapsontwikkelingsplan zou het creëren van betere overgangen tussen dorp en landelijk gebied, uitbreiding woningen en uitbreiding bedrijven goede kansen kunnen bieden indien de initiatieven op een meer privaatgestuurde manier opgezet worden. Ook het ontwikkelen van

landgoederen via de rood voor groen regeling is een optie. In het pMJP heeft de Provincie voor het financieel ondersteunen van het opzetten van pilots 'Rood voor Groen' budget gereserveerd.

Hoe nu verder...

In dit financieringsplan is een indicatie gegeven van mogelijke financieringsbronnen voor de projecten binnen het Landschapsontwikkelingsplan Gennep, Mook en Middelaar.

Een belangrijke partij voor het landschapsonderhoud in de provincie Limburg is de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL). In de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied Limburg is in principe geen subsidie opgenomen voor aanleg, herstel en instandhouding van natuurlijke, halfnatuurlijke en cultuurhistorische landschapseenheden voor Noord- en Midden Limburg. Dit doel is in de subsidieverordening namelijk alleen van toepassing op Zuid-Limburg.

Echter, de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen heeft een akkoord met provincie Limburg en het Ministerie van LNV dat een deel van de ILG-gelden ook naar Noord- en Midden Limburg mag. Dit gebeurt in de vorm van zogenaamde gemeentelijke zorgplannen. Gemeenten kunnen een overeenkomst aangaan met IKL om zo'n zorgplan op te stellen. De stichting IKL zet haar beschikbare middelen in op basis van per gemeente op te stellen meerjarenprogramma's. Dit gebeurt dus in de vorm van zo'n zorgplan, het plan Zorg voor Natuur en Landschap. De diverse partijen kunnen op basis van dit plan gebruik maken van uiteenlopende faciliteiten en instrumenten, opgesomd in het onderstaande overzicht:

- Herstel, onderhoud en aanleg van landschapselementen, uitgevoerd door professionele medewerkers van zowel de IKL-buitendienst als aannemers in de groenvoorziening.
- Uitvoering van projecten voor de bescherming van bedreigde en zeldzame planten en dieren.
- Adviezen, cursussen en regelingen voor grondgebruikers, die gericht zijn op het behoud en herstel van elementen in het cultuurlandschap.
- Coördinatie en ondersteuning van organisaties die zich vrijwillig inzetten voor het behoud en herstel van natuur en landschap in de eigen woonomgeving.

Om de aanleg, het herstel en het onderhoud van landschapselementen binnen het Landschapsontwikkelingsplan te kunnen financieren is het van belang dat de gemeenten een overeenkomst aangaan met de stichting IKL om door middel van een zorgplan tot realisatie te komen.

Om duidelijk te krijgen of ook gebruik gemaakt kan worden van de mogelijke financiering, zoals aangegeven in de tabellen in de bijlage, dienen de projecten verder uitgewerkt te worden in concrete maatregelen. Dan wordt ook duidelijk of het project past binnen de pMJP-doelstelling en of van de bijbehorende subsidie gebruik kan worden gemaakt.

Voetnoten:

VORM betekent: Verhandelbare OntwikkelingsRechten methode. In de paragraaf 'financiering via rode ontwikkelingen' wordt dit verder toegelicht.

² Bron: medewerker Provincie Limburg, afdeling Landelijk Gebied

³ Bron: gezamenlijk persbericht Gulpen-Wittern, Vaals, Margraten en Provincie Limburg d.d. 28 februari 2007

⁴ Er zijn 5 bedrijven gebeld, maar mensen laten niet veel los aan de telefoon als het om geld gaat. Wij adviseren een uitgebreider onderzoek met persoonlijke interviews.

⁵ Dit is één van de conclusies vermeld in het document behorende bij de pilot 'Nog lang niet uitgemergeld; marktwerking en groene diensten in het Limburgse heuvellandschap' (KnowHouse).

8.2 Financieringsmogelijkheden per project

In onderstaande tabellen wordt per project uit het Landschapsontwikkelingsplan een grove indicatie gegeven van bestaande mogelijkheden voor financiering. De bron van deze financiering is de subsidieverordening inrichting landelijk gebied die voort is gekomen uit het Provinciaal Meerjarenprogramma Plattelandsontwikkeling 2007-2013 (pMJP). De definitieve subsidieverstreking is afhankelijk van nadere eisen, voorwaarden en verplichtingen. Hierover kan vanwege het schaalniveau van de projectomschrijvingen op moment van schrijven nog geen uitspraak worden gedaan.

Naast bestaande mogelijkheden voor financiering worden ook ideeën aangedragen voor nieuwe financieringsbronnen.

PROJECT	Stimuleren herstel en aanleg kleine landschapselementen en erfbeplanting
PMJP-DOELSTELLING	Aanleg, herstel en instandhouding van natuurlijke, halfnatuurlijke en cultuurhistorische landschapseenheden.
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Subsidiemogelijkheden voor aanleg, herstel en beheer vanuit bestaande PSAN-en PSN-overeenkomsten (zorgplannen IKL) • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN + zorgplannen IKL)
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Inrichting: Landschapsfonds • Beheer: Groenblauwe diensten/landschapsveiling
OPMERKINGEN	• Geldt alleen voor gebieden die begrensd zijn in het Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap. • Volgens de subsidieverordening is het toepassingsgebied alleen Zuid-Limburg, maar IKL krijgt ook landschapsgelden via ILG voor Noord- en Midden Limburg die zij via gemeentelijke zorgplannen voor landschapsonderhoud inzet.

PROJECT	Duurzame laanbeplanting
PMJP-DOELSTELLING	Niet opgenomen in pMJP.
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	
IDEEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Inrichting: Financieren uit algemene publieke middelen.
OPMERKINGEN	• Voor een deel meegenomen in Integraal project Lob van Gennep. • Gemeente Gennep heeft een herplantplicht.

PROJECT	Recreatieve routes
PMJP-DOELSTELLING	• Recreatief medegebruik en routestructuren bij initiatieven water, natuur en landschap (geldt alleen binnen POG).
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Subsidiemogelijkheden pMJP: max. 65% van de subsidiabele kosten tot een maximum van € 4550,- per km. • Beheer: Via PSAN en PSN, mits het gebied begrensd is in Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap
IDEEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Inrichting: Private financiering: routes laten sponsoren door bedrijven of instellingen. • Beheer: Groenblauwe diensten (wandelen over boerenland).
OPMERKINGEN	Voor een deel meegenomen in Integraal project Lob van Gennep.

PROJECT	Herstel en ontwikkeling van maasheggen
PMJP-DOELSTELLING	• Aanleg, herstel en instandhouding van natuurlijke, halfnatuurlijke en cultuurhistorische landschapseenheden.
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting en Beheer: Maasheggenpakket (PSAN,PSN) Vanaf januari 2009 vindt het beheer en de ontwikkeling van de maasheggen plaats via de provinciale regeling Programma Beheer. Het Agrarisch Perspectief Maasduinen is trekker van het project 'maasheggen, de schop in de grond'.
IDEEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	
OPMERKINGEN	Het Maasheggenstimuleringsgebied valt binnen Landschapsgebied (een landschapsgebied is bedoeld om beheer, herstel en aanleg van landschapselementen door particulieren in het landelijk gebied buiten de begrensde beheers- en natuurgebieden te kunnen subsidiëren in het kader van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN)).

PROJECT	Markante overgang Milsbeek met ecologische verbinding
PMJP-DOELSTELLING	• Verwerving en inrichting ecologische verbindingzones. • Recreatief medegebruik en routestructuren bij initiatieven water, natuur en landschap (geldt alleen binnen POG).
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Subsidiemogelijkheden pMJP (PSAN/PSN) (max. € 4.460,- per ha) voor verwerving en inrichten gronden tbv EVZ. Recreatief medegebruik: max. 65% van de subsidiabele kosten tot een maximum van € 4550,- per km. Financiering in kader van integraal project Lob van Gennep. • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN).
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Inrichting: Natuurcompensatie in POG-gebieden via de Verhandelbare Ontwikkelingsrechten methode (VORM). -Aanleg, herstellen beheer van landschapselementen via groenblauwe diensten.
OPMERKINGEN	Tielebeek ligt in POG-gebied en is aangewezen als ecologische verbindingzone.

PROJECT	Groene dorpsranden
PMJP-DOELSTELLING	• Landschappelijke inpassing kernen en gehuchten.
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Subsidiemogelijkheden pMJP: 35% van de subsidiabele kosten tot een maximum van € 70.000,- per project. Ven-Zelderheide: via project 'Dorpen in het Groen' van IKL. • Beheer: Voor de in het Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap begrensde gebieden kan gebruikt worden gemaakt van de PSAN en PSAN.
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Beheer: Groene diensten, landschapsfonds (private financiering). Voor het beheer van landschapselementen kunnen ook scholen en/of sportverenigingen worden ingezet.
OPMERKINGEN	

PROJECT	Ecologisch raamwerk voor de Bisselt en Diekendaal
PMJP-DOELSTELLING	• Aanleg nieuw bos en mensgerichte natuur.
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Subsidiemogelijkheden pMJP (PSAN, PSN). Maximaal € 13.500,- per ha • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN).
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	
OPMERKINGEN	Ecologisch raamwerk voor de Bisselt en Diekendaal bestaat uit bospercelen, houtwallen, singels of struweel stroken als verbindend element gecombineerd met graslanden en kruidenrijke akkers. Zowel Bisselt als Diekendaal is voor een groot deel begrensd in het Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap.

PROJECT	Beleefbare rivierduinen
PMJP-DOELSTELLING	• Natuureducatie
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	Vooruitvoeringsprojecten die voorlichting en educatie versterken ter bevordering van deskundigheid, betrokkenheid en draagvlak ten aanzien van natuur, natuurbeheer en natuurontwikkeling (rivierduinen) geldt een subsidieregeling van maximaal 70% van de subsidiabele kosten. • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN).
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	
OPMERKINGEN	• Rivierduinen zijn begrensd in het Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap (bestaande natuur). • Project is voornamelijk gericht op beheer van de rivierduinen. • Via natuureducatie over de rivierduinen kan begrip en waardering gecreëerd worden, zodat de rivierduinen beter beschermd worden.

PROJECT	Ecologische verbinding Ven-Zelderheide; onderdeel robuuste ecologische verbindingzone (RV) Schinveld-Mook
PMJP-DOELSTELLING	• Verwerving t.b.v. nieuwe natuur en robuuste verbindingen en afrondingsaankopen bestaande natuur. • Inrichting nieuwe natuur en robuuste verbindingen.
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Subsidiemogelijkheden pMJP voor verwerven ha voor realisatie RV (100%) en realisatie RV (ook via particulier natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer). Subsidiebedrag is maximaal € 13.341,- per ha, waarvan max. € 10.000,- voor directe kosten van inrichting. • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN)
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	
OPMERKINGEN	

PROJECT	Kleefsebeek: ecologische verbinding gekoppeld aan beek
PMJP-DOELSTELLING	
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	Geen
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Inrichting: Gedeeltelijk meefinancieren vanuit ontwikkeling van het bedrijventerrein De Brem (Verhandelbare Ontwikkelingsrechten methode, VORM) Innovatieregeling Mooi Nederland, thema 'werklandschappen met karakter'. • Beheer: Groenblauwe diensten.
OPMERKINGEN	Is niet begrensd in Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap.

PROJECT	Markeringouderivierbedding; Ossenbergsbeek – Aaldonksebeek – Spiekerbeek
PMJP-DOELSTELLING	• Verwerving en inrichting ecologische verbindingzones. • Herstel archeologisch of aardkundig waardevolle objecten en terreinen.
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Subsidiemogelijkheden pMJP (PSAN/PSN) (max. € 4.460,- per ha) voor verwerving en inrichten gronden tbv EVZ. Subsidiemogelijkheden voor inrichting en herstel rivierbedding: 50% met een maximum van € 37.500,- per project (max. 2 projecten in Noord-Limburg). • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN).
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	
OPMERKINGEN	Spiekerbeek – Aaldonksebeek is aangewezen als ecologische verbindingzone (EVZ) in Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap.

PROJECT	Mozaïekzone
PMJP-DOELSTELLING	• Recreatief medegebruik en routestructuren bij initiatieven water, natuur en landschap (geldt alleen binnen POG).
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Recreatief medegebruik: max. 65% van de subsidiabele kosten tot een maximum van € 4550,- per km. • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN).
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Recreatieve routes (en de financiering hiervan via Euregio) koppelen aan Duits Lijntje. • Rood voor Groen (VORM): bouwontwikkelingen in Gennep kunnen financieel bijdragen aan de ontwikkeling van groene verbindingen met het rivierduingebied.
OPMERKINGEN	• Mozaïekzone is voor een groot deel aangewezen in Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap. • Tracé Duits Lijntje loopt door rivierduinen.

PROJECT	Markante overgang Stuwwal – Kwelzone (al in ontwikkeling)
PMJP-DOELSTELLING	• Verwerving ten behoeve van nieuwe natuur en robuuste verbindingen en afrondingsaankopen bestaande natuur. • Inrichting nieuwe natuur en robuuste verbindingen. • Recreatief medegebruik en routestructuren bij initiatieven water, natuur en landschap (geldt alleen binnen POG).
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Verwerving EHS en Robuuste verbindingen: maximaal 100% van de subsidiabele kosten. Inrichting nieuwe natuur: per project maximaal € 9.600,- per ha, waarvan maximaal € 7.000,- voor directe kosten van inrichting. Recreatief medegebruik: max. 65% van de subsidiabele kosten tot een maximum van € 4550,- per km. • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN).
IDEEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	
OPMERKINGEN	Kwelzone is begrensd in Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap (Nieuwe natuur verwerving).

PROJECT	Markante overgang Maasduinen
PMJP-DOELSTELLING	• Verwerving ten behoeve van nieuwe natuur en robuuste verbindingen en afrondingsaankopen bestaande natuur. • Inrichting nieuwe natuur en robuuste verbindingen.
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Verwerving EHS en Robuuste verbindingen: maximaal 100% van de subsidiabele kosten. Inrichting nieuwe natuur: per project maximaal € 9.600,- per ha, waarvan maximaal € 7.000,- voor directe kosten van inrichting. • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN).
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Inrichting: Ontwikkeling van landgoederen inzetten voor realiseren groene waarden → rood voor groen. Regeling Nieuwe Landgoederen.
OPMERKINGEN	Een deel is in Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap begrensd als nieuwe natuur verwerving en een deel valt onder landschapsgebied (Een landschapsgebied is bedoeld om beheer, herstel en aanleg van landschapselementen door particulieren in het landelijk gebied buiten de begrensde beheers- en natuurgebieden te kunnen subsidiëren in het kader van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN).
PROJECT	Markante overgang Lierdal
PMJP-DOELSTELLING	
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	
IDEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Inrichting: Rood voor Groen: landgoed ontwikkelen (aansluiten bij landgoedsfeer). Kostenneutrale financiering van de ontwikkeling van het gebied door middelen te genereren uit de ontwikkelingen in het gebied (Bron: Projectplan Lierdal). • Beheer: Faciliteren via Vereniging Bos en Kuil (zijn bezig met opzetten landschapsveiling).
OPMERKINGEN	• Valt binnen gebiedsvisie Lierdal (gemeente Heumen en Mook en Middelaar). Voor het opstellen van de visie (verbetering ruimtelijke kwaliteit en tegengaan verrommeling) is financiering geregeld. Voor het uitvoeren van de inrichtingsmaatregelen heeft provincie Limburg cofinanciering niet uitgesloten. • Zowel het Gelders deel als het Limburgs deel van het Lierdal is niet begrensd in het natuurgebiedsplan respectievelijk Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap, dus geen PSAN en PSN.

PROJECT	Markante overgang Mookerplas
PMJP-DOELSTELLING	• Herstel archeologisch of aardkundig waardevolle objecten en terreinen.
BESTAANDE MOGELIJKHEDEN VOOR FINANCIERING	• Inrichting: Subsidiemogelijkheden pMJP (PSAN,PSN) Subsidiemogelijkheden voor herstel aardkundige waarden: 50% met een maximum van € 37.500,- per project (max. 2 projecten in Noord-Limburg). • Beheer: Subsidiemogelijkheden voor beheer vanuit Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap (PSAN, PSN).
IDEEEN VOOR NIEUWE FINANCIERING	• Inrichting: Financiering landschap uit opbrengsten eventuele nieuwe woningen (VORM).
OPMERKINGEN	Een aantal percelen binnen de overgangszone vallen binnen het Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap.

9. Communicatieplan

9. Communicatieplan

Een mooi en aantrekkelijk landschap maak je als gemeente niet alleen. Samenwerking met andere partijen is essentieel. Samenwerking met anderen begint bij een goede en heldere communicatie over de doelen en ambities. Zowel intern, binnen de gemeentelijke organisaties maar vooral ook naar buiten toe.

In dit communicatieplan worden dan ook twee onderdelen onderscheiden:

- Interne communicatie; binnen de gemeentelijke organisatie(s).
- Externe communicatie; met betrokkenen en belanghebbenden.

9.1 Interne communicatie

Voor de interne communicatie is het van belang dat binnen beide gemeentelijke organisaties de neuzen dezelfde kant op staan en dat iedereen overtuigd is van het belang van het landschap. Om dat voor elkaar te krijgen dienen alle betrokken raadsleden, wethouders en commissieleden overtuigd raken van de volgende punten:

- Dit is een bijzonder landschap met diverse unieke (geomorfologische, cultuurhistorische en ecologische) elementen
- Dit bijzondere landschap vertegenwoordigt een grote waarde voor beide gemeenten, waar zorgvuldig mee dient te worden omgegaan

Vervolgens is het aan de politiek om dit landschapsontwikkelingsplan te bekrachtigen, door vaststelling van de landschapsvisie in de raad van beide gemeenten. Hiermee erkennen de betrokkenen het belang van de kwaliteit van het landschap en onderschrijven zij de doelstellingen en de visie uit dit Landschapsontwikkelingsplan. Dit dient ook gevolgen te hebben voor het aangrenzende beleid, bijvoorbeeld op het gebied van ruimtelijke ordening en infrastructuur. Kortom; de landschapsvisie zoals beschreven in het landschapsontwikkelingsplan en de bijbehorende projecten dienen een integraal onderdeel te zijn van het beleid van beide gemeenten.

Projecten

De uiteindelijke vertaling van de visie naar de praktijk, het landschap van alledag, vindt plaats in de projecten. Het is dan ook van groot belang dat de politiek het belang van deze projecten onderstreept en daarmee de relevantie van het Landschapsontwikkelingsplan overdraagt aan de diverse betrokkenen binnen de gemeentelijke organisatie. Om dat te realiseren dienen de projecten met een flinke dosis interne publiciteit te worden gelanceerd. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Gezamenlijke projecten voor beide gemeenten mee laten liften op de publiciteit rond de herindeling.
- Wethouders kunnen een project “adopter” en hiermee de boer op gaan, om zo mensen binnen de gemeentelijke organisatie te motiveren en te enthousiasmeren.
- Startprojecten zorgvuldig selecteren; deze projecten dienen tot de verbeelding te spreken, inspirerend te zijn en in zekere mate “mediageniek” te zijn.

Voor een goede en doeltreffende communicatie is het belangrijk dat het doel van ieder project helder omschreven is. Wanneer het doel en het nut helder omschreven zijn, zijn diverse afdelingen en betrokkenen eerder bereid tijd of middelen vrij te maken om een project te realiseren.

Landschapscoördinator

Behalve de in dit Landschapsontwikkelingsplan reeds genoemde projecten zijn er binnen beide gemeentes ongetwijfeld nog initiatieven die prima binnen dit Landschapsontwikkelingsplan passen, maar nog niet naar buiten zijn gekomen. Hiervoor is de rol van de landschapscoördinator essentieel. De landschapscoördinator kan kansen signaleren en kan meedenken met plannen en initiatieven die van invloed zijn op het landschap om zo slimme dubbelslagen te realiseren en kansen te benutten (bijvoorbeeld een nieuwe woonwijk met passende groene rand naar het buitengebied toe.) Ook zal de landschapscoördinator regelmatig namens de gemeenten en het landschap naar buiten treden. Een zorgvuldige taakafstemming tussen de landschapscoördinator en de afdeling communicatie is hierbij van belang.

Daarnaast is het belangrijk dat de landschapscoördinator over de grenzen van het eigen werkveld heen kijkt en handelt. De landschapscoördinator is niet alleen een vraagbaak en inspiratiebron bij projecten direct gekoppeld aan het landschap. Maar geeft collega's binnen de gemeentelijke organisatie ook gevraagd en ongevraagd advies en suggesties bij projecten die op het eerste oog wellicht niet zo heel veel met het landschap van doen hebben. Door de landschapscoördinator in een vroeg stadium al te betrekken bij eventuele nieuwbouwplannen of plannen met betrekking tot de infrastructuur kan een grote meerwaarde verkregen worden. Landschappelijke inpassing wordt dan geen verplicht nummer maar een vanzelfsprekend onderdeel van zorgvuldig handelen binnen de gemeentelijke organisatie.

Actielijst

Voor de gemeente Gennep, Mook en Middelaar leidt dit tot het volgende indicatieve actielijstje:

- Doeltreffende en voortdurende uitwisseling van informatie met aandacht voor de stand van zaken, mogelijke kansen, eventuele knelpunten et cetera via,
 - standaard overleg momenten (bijvoorbeeld integraal landschapsoverleg met landschapscoördinator en collega's binnen de gemeente)
 - landschapscoördinator betrekken bij ontwikkeling van ruimtelijke plannen gerelateerd aan het landschap (bijvoorbeeld nieuwbouw en infrastructuur)
 - een interne nieuwsbrief over het landschapsontwikkelingsplan in de uitvoeringsfase en de diverse projecten voor alle medewerkers
- Piekmomenten; op gezette tijden extra aandacht geven aan het landschap binnen de gemeentelijke organisatie middels,
 - introductie landschapscoördinator
 - jaarlijks uitje gerelateerd aan het landschap (bijv. rondje fietsen door de eigen gemeente, een lezing of een activiteiten middag)
- Permanent beschikbare informatie zoals,
 - interne website waarop alle informatie over de visie, de projecten, de voortgang van de projecten voor iedereen binnen de gemeente toegankelijk is.

9.2 Externe communicatie

Bij de realisatie van een Landschapsontwikkelingsplan zijn meerdere partijen betrokken. Daarom is het belangrijk dat de gemeenten als initiators van het plan een communicatieplan opstellen over hoe de verschillende betrokkenen te benaderen, motiveren en te enthousiasmeren.

De betrokken partijen zijn te verdelen in verschillende groepen. Allemaal hebben ze een specifieke rol in de realisatie van dit Landschapsontwikkelingsplan en daaruit volgende projecten.

Betrokken partijen

Overheid

De eerste groep zijn de (semi)overheidsinstanties buiten de gemeenten Mook en Middelaar en Gennep, zoals het rijk, de provincie Limburg, Rijkswaterstaat, Waterschap Peel en Maas, Gebiedscommissie Reconstructie, buurgemeentes et cetera. Deze partijen zijn belangrijk voor:

- Inhoudelijke afstemming over de visie als geheel (bijzondere eigenschappen van de regio)
- Inhoudelijke afstemming over de inhoud van de projecten.
- Afstemming over projecten en communicatie van die projecten naar de burgers (duidelijkheid over plannen op verschillende schaalniveaus).
- Afstemming over beleid en wijzigingen in beleid.
- Verstrekking van financiële middelen om de projecten te realiseren (subsidies).

Organisaties

De tweede groep bestaat uit organisaties en verenigingen die zich actief bezighouden met het landschap en met de verwerving van gronden, zoals Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Maar ook kleinere belangenorganisaties die op een klein deelgebied of een klein deelaspect van het landschap richten kunnen een waardevolle gesprekspartner zijn. Denk hierbij aan IKL, Mooi Middelaar, vereniging Bos en Kuil et cetera. Deze partijen zijn belangrijk voor:

- De realisatie van projecten.
- Afstemmingen met betrokkenen en belangstellenden.
- Kanaliseren van de input van ideeën van "onderaf".
- Mogelijke partij voor beheer en onderhoud van eenmaal gerealiseerde projecten

Boeren, bedrijven en burgers

De derde groep bestaat uit de boeren, de lokale bedrijven en instanties en de burgers. Deze groep is onmisbaar bij de realisatie van veel projecten en wel om de volgende redenen:

- Boeren hebben een groot gedeelte van de grond in eigendom en spelen een onmisbare rol in het beheer van verschillende landschapselementen.
- Lokale andere bedrijven en instellingen kunnen belangrijke sponsors zijn van projecten.
- Burgers kunnen in verschillende samenwerkingsverbanden worden gemotiveerd om bij te dragen aan het landschap. Bijvoorbeeld voor onderhoud en beheer, sponsoring en realisatie.
- Betrokkenheid van de burgers en boeren is vooral van belang om een stevig draagvlak te verkrijgen voor de projecten.

Deze drie groepen zijn bij het opstellen van het landschapsontwikkelingsplan betrokken geweest middels de vertegenwoordiging in de klankbordgroep. Deze betrokkenen hebben een goede kennis van het landschapsontwikkelingsplan en vertegenwoordigen sleutelposities voor de uitvoering van projecten. Bovendien zijn deze personen in staat mogelijke kansen te signaleren. Ook na vaststelling van het landschapsontwikkelingsplan, tijdens de uitvoeringsfase vormen zij een waardevol klankbord voor de landschapscoördinator.

Aandachtspunten

De kunst is om het Landschapsontwikkelingsplan en de bijbehorende projecten steeds weer onder de aandacht van de diverse betrokkenen te krijgen. Dit kan op verschillende manieren. Het grootste effect wordt bereikt door diverse methodes en middelen met elkaar te combineren zodat een zo groot mogelijke doelgroep wordt bereikt.

Projecten waarvan het succes voor een belangrijk deel afhankelijk is van de participatie van derden vragen op het gebied van communicatie extra aandacht. Hierbij is het van belang het publiek steeds weer te herinneren aan het project en vooral zichtbaar te maken wat er al is bereikt. Dit kan bijvoorbeeld door iedere maand een stukje in de lokale krant te publiceren. Hierin wordt bericht over de voortgang van het project en het Landschapsontwikkelingsplan.

Door diverse initiatieven te bundelen en slimme combinaties aan te gaan kan extra aandacht voor het landschap in het algemeen en de specifieke projecten in het bijzonder worden verkregen. Een jaarlijks terugkerende dag van het landschap kan gekoppeld worden aan bijvoorbeeld het boerenweekend in Middelaar, het NK Maasheggenvlechten, de natuurwerkdag of de evenementen rond de Nijmeegse 4-daagse.

Op deze dagen kunnen sponsors voor het landschap verworven worden; bijvoorbeeld bedrijven of instellingen die geld of middelen inzetten voor het beheer van het landschap. Maar deze evenementen lenen zich ook uitstekend om de streek te promoten als een landschappelijk aantrekkelijke regio voor recreatie en toerisme.

Actielijst

Voor de gemeente Gennep, Mook en Middelaar leidt dit tot het volgende indicatieve actielijstje:

- Doeltreffende en voortdurende uitwisseling van informatie via,
 - website
 - nieuwsbrief, stukje in krant
 - landschapscoördinator bijv. inloopspreekuur
- Piekmomenten; op gezette tijden extra aandacht geven aan het landschap
 - introductie landschapscoördinator
 - voorafgaand aan start van een project een informatiemoment voor alle belangstellenden organiseren
 - start van projecten als “mediamoment”
 - gezamenlijke landschapsdag, eventueel gekoppeld aan bestaande activiteiten (boerenweekend, Nijmeegse 4-daagse)
- Permanent beschikbare informatie zoals,
 - via de website www.lop-mmq.nl of gemeentelijke website
 - de landschapscoördinator als continue bereikbaar informatiepunt voor het landschap (met eigen mailadres)

